Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 8 (16231) | 1983 оной январиин 11, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ЗУУТАНАЙ ЗЭРГЭ ОЛОШОРОГ ЛЭ!

Хэр угһаа хойшо хонин ажал Буряад оронойнмнай хүдөө ажахын гол һалбаринуудай нэгэн байһан, байнашье. Колхоз, совхозуудта, мал ажалһаа абтадаг продукциин 30—33 процентнь имагтал хонинной мяха, нооһо худалдалгаһаа оруулагдана. Тиимэһээ энэ һалбарида хүдэлдэг бүхы хүнүүдэй урдахи харюусалгын, хэхэ ажалай жэлһээ жэлдэ ехэ боложо байһаниинь ойлгосотой.

Тусхайлбал, арбан нэгэдэхи табан жэлэй тон шухала шата болохо гурбадахи жэлдэ республикымнай хонишод бүхыдэнь 720 мянганһаа үсөөн бэшэ гэхэ гү, али үнгэрһэн 1982 онойхиһоо 86 мянга шахуу хурьга олоор абажа түлжүүлхэ, мүн 5440 тонно нооһо хайшалха, 17,6 мянган тонно хонинной мяха үйлэдбэрилхэ гэжэ социалис уялгануудтай.

Энэмнай хүнгэн бэшэ зорилго. Түбхын түрүүн малай бэлжэлгын хэр зэргэ эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэһэнһөө, илангаяа бүхы хонин һүрэгэй тобир тарганаар ондо оруулагдаһанһаа, шэнэ түл—хурьгадай гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэһэнһээ эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэг ехэ дулдыдаха байна.

Түл абалга хонин ажалай эгээл харюусалгатай хүдэлмэри, хонишон бүхэнэй, мүн ажахынуудайшье шангахан шалгалта болоно. Эндэл хонишодой жэл соо ямараар хүдэлһэниинь, эхэ хонидоо хэр һайнаар таргалуулжа, хүсэ шадал абхуулжа, удаань хаһа сагтань хэр зүбөөр урэ-хүүлжэ шадаһаниинь, түл абалгада али тухай оролдосо-ойгоор бэлдэһэниинь тобойсо харагдаха ха юм.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй үрэ дүн, дүй дуршэл дээрэһээ арахада, түл абалгын урда тээ хээлитэй эхэ хонидые зүбөөр адуулжа, эдеэлүүлжэ, хүсэ шадалыень һайн байлгажа шадаһан, хашаа хорёо болон байрануудые эртэнээ жэншэдгүй заһабарилһан, дулаалһан, үбһэ тэжээл хүрэхөөр бэлдэһэн газартал амжалта түйлагдадаг байна. Хурьгадые абажа түлжүүлхэ технологи болон наһанай заабарине гүйсэд сахиха, шадабаритай, үнэн сэхэ хүнүүдые отарануудта эльгээхэ, хонишодто үдэр бүриин халуун анхарал хандуулжа, шухала туһаламжа үзүүлжэ байха гээшэ баһал ехэхэн удха шанартай.

Эгээл эдэ асуудалнуудые зүбөөр шиидхэһэнэй ашаар һүүлэй жэлнүүдтэ Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй, Кяхтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозууд. Оёрой, Хамниин, Загаһатын совхозууд зуун эхэ хонин бүриһөө хурьга олоор абажа түлжүүлнэ. Жэшээлхэдэ, Зэдын районой «Коммунизм» колхоз нёдондо бүхы ажахынараа зуун эхэ хонин бүриһөө 98 хурьга түлжүүлээд. Эхэ хонидые харууһалдаг бүхы 17 ахалагша хонишодой бэһэниинь зуутан боложо гараа һэн.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республика дотор хонишодой 166 бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга абаһан юм. Суута хонишод Социалис Ажалай Геройнууд Н. Б. Сундуев, О. Э. Сангадиева, Г. Л. Рабдаев, В. Г. Романова болон бусад олон түрүүшүүл ямаршье жэлдэ абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадана.

Теэд эдэнэртэй тон адли эрхэ байдалда хүдэлжэ байһан, жэлһээ жэлдэ хурьга үсөөнөөр абадаг, хангалтагүй шүүгаар харууһалжа, тэдэнээ олоор гарзалуулдаг хонишод, ажахынууд баһал бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ үбһэ тэжээлээр яһала элбэг байгаад, Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ совхоздо нэгэшье хонишониинь зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа шадаагүй. Ажахыда түл эхэ хонин бүхэнһөө минил 42 хурьган түлжүүлэгдээ. Баргажанай районой Хилганын, Карл Марксын, Загарайн районой XXI партсъездын, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта баһал тиимэ байдал үзэгдэнэ.

Түл абалгадаа хаһа сагтань бүхы юумэеэ һайнаар бэлдэгүй, отарануудта шадамар бэрхэ, үнэн шударгы хүнүүдые оложо табяагүй, хонишодто али болохо туһаламжа соонь хүргөөгүй дээрэһээнь нёдондо Яруунын районой Нарһатын, мүн Хэжэнгын. Худанай совхозуудта абаһан хурьгадайнь аяар 25—30 процент гарзалаа бшуу.

Иимэ яяр муу байдал мүнөө жэлдэ нэгэшье ажахыда гарха ёһогүй. Диилэнхи олон колхоз, совхозууд урда жэлэйхидэ орходоо үбһэ тэжээлээр һураггүй һайнаар хангагданхай. Илангаяа хонидто эдюулхэ үбһэн, һолоон, зелёнко, талха таряанай зүйл, сенаж, силосшье ажахынуудта яһала бии. Гадна үнгэрһэн ноябрь, декабрь һарануудта хаа хаанагүй урин дулаан, саһа багатай байжа, хонидые зүбөөр адуулха, хүсэ шадалаар һайн байлгаха талаар тон таатай зохид саг тохёолдоо ха юм.

Мүнөө нигээд яшарь һараһаа олохон ажахынуудта эхэ хонид хурьгалжа захалхань. Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Хяагтын районуудай зарим ажахынуудта түрүүшын хурьгад маалаажа эхилбэ.

Хонидой түл абалгада бэлдэхэ, үнгэргэхэ хэрэгтэ жэжэ юумэн гэжэ байхагүй. Хашаа, байрануудые дулаалха, хохир дэбдихэр бэлдэхэ, хурьгадые илгажа байлгаха хаалта хаамжануудые, тэдэниие эдеэлүүлхэ, уһалха хобоо, хобто түхеэрхэһээ эхилээд, хурьга абалсаха хүнүүдые һурғаха, зүбөөр шэлэжэ табиха, бүхы үбһэ тэжээлые һайнаар түйлуулжа эдюулхэ хүрэтэр—бүхы юумэн шухала. Мүн хурьгадай байра соо хэрэгтэй эм домтой ветаптечкэ. витаминтай зүйлнүүд, минеральна тэжээл, эхэ хонид, хурьгадые тамгалха шэрэ, хүдэлмэриин гар үзүүрэй хэрэгсэл, зайн галай лампочка, керосиннайшье лаампа гэхэ мэтэ хүү бэлдэгдэхэ болоно.

Гэбэшье түл абалгын эхилээд байхада зарим ажахынуудта бүхы хэрэгтэй юумэн үшөөл хэгдээгүй байһаар. Саяхан Яруунын районой колхоз, совхозуудта үнгэргэгдэһэн шалгалтаһаа харахада, «Победа» колхозой, Яруунын совхозой зарим отарануудай хонидойнь байра хүсэд дулаалагдаагүй, дэбдихэ хохиршье бэлдэгдээгүй байба. Эндэхи олохон газарта хонидынь ёһоор уһалагданагүй. Отарануудтань уһа бүлеэдхэжэ уулгаха түхеэрэлгэшье одхогдоогүй байха юм.

Колхоз, совхозуудта хонидой хурьгалхын урда тээ отара бүхэниие үшөө дахин шалгажа, дутагдалнуудые дары засадхаха, бүхы юумые түгэс бэлэн болгохо, абтаһан түлые нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ талаар бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Илангаяа хонишодой дунда социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ, түрүүшүүлэй дүй дуршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, отара, бригаданудта хүдэлжэ байһан хүнүүдэй дунда ниитэ-политическэ, соёлой хүдэлмэриие аша үрэтэйгөөр ябуулха тушаа партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ оролдолго гаргаха зэргэтэй. Харюусалгатай халуун хүдэлмэриин үедэ хонишодые ажаһуудалай, худалдаа наймаанай, медицинын талаар һайнаар хангаха гээшэ баһал шиидхэхы удха шанартай шуу.

Энэ жэлдэ түл абалгые илангаяа һайнаар эмхидхэжэ, эхэ хонин бүхэнһөө заатагүй хурьга абажа түлжүүлхын түлөө тэмсэхэ гээшэ хонишон бүхэнэй, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй, тэндэхи партийна, комсомолой, профсоюзай организацинуудай нэрэ хүндын хэрэг болоно.

УЛААН-ҮДЫН ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОНОЙ АЖАЛШАДАЙ 1983 ОНОЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, районой ажалшад 1982 ондо продукци худалдаха ба шухала шухала зүйлнүүдые гаргаха талаар гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 28-да дүүргэһэн байна.

Түсэбһөө гадуур 6 миллион 278 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа. Үйлэдбэри 1981 онойхиһоо 6 процентээр ургаа. Энэ ургалтын 78 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлагдаһан байна.

Предприятинуудые һэльбэн заһабарилха ба техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлхэ, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалые бага болгохо, үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулха ба автоматизацилха, ажалай эмхидхэл болон үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэ нарижуулха талаар ехэ программа дүүргэгдээ.

Түлишын-энергетическэ ба материальна бусад нөөсэнүүдые алмаха уялганууд бэелүүлэгдээ.

Районой барилгашад байрын 32 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые, гурбан магазин, 330 хүнэй һууритай столово болон бусад объектнүүдые барижа, ашаглалгада үгэһэн байна.

Районойнгоо экономическа болон социальна хүгжэлтэдэ түмэр харгын Улаан-Үдын отделениин, автомобильна транспортын, хэлхеэ холбооной, ниитын эдеэ хоолой ба худалдаа наймаанай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, арадай гэгээрэлэй ба соёлой эмхи зургаанууд болон предприятинууд горитой хубитаяа оруулһан байна.

Жэлэйнгээ түсэбүүд болон ойн баярай социалис уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа 16 предприяти болон эмхи зургаан, 435 цех, халаан, участок болон бригадануудай коллективүүд мэдээсээ һэн.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжуулагдан, ажалай ба политическэ үндэр ехэ эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда 1983 ониие эхилэн, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөө эршэдхэн, районой ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлые габшагай ажалай жэл гэжэ соносхоод, иимэ социалис уялгануудые баталан абаба:

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ТАЛААР

Үйлэдбэриин ашаг үрые саашаһаа дээшэлүүлэн, нөөсэ арга боломжонууд болон ажалай түрүү арганууды гүйсэд хэрэглэһэнэй ашаар продукци худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, декабриин 29-дэ дүүргэхэ. Түсэбһөө гадуур 2,5 миллион түхэригэй продукци худалдаха.

Үйлэдбэриин хэмжээе ургэдхэхэ жэлэй түсэб 0,1 процентээр, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 0,2 процентээр үлүүлэн дүүргэхэ.

БАМ-ай Буряадай участогта хүүргын 2,1 мянган тонно түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ үгэхэ.

Фонднуудай ашаг үрые 2 процентээр дээшэлүүлхэ.

Бүтээн гаргадаг продукцийн шанарые эрид дээшэлүүлхэ. Шэнэ түхэлэй продукцинуудые гаргадаг болохо.

Алмалта, арьбалалтын түлөө шанга тэмсэл ябуулха.

Бүхы ажалшадай 65 процентые бригаданууд болгон эмхидхэжэ, бригадна гуримаар хүдэлдэг коллективүүдэй тоое олошоруулха.

Таба мянганһаа үсөөн бэшэ хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ.

ТРАНСПОРТЫН ТАЛААР

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэрилэгшэд локомотивууд болон вагонуудые ашаг үрэ ехэтэйгээр, зогсолтогүйгөөр хүдэлгэһэнэй ашаар 2,5 мянганһаа үсөөн бэшэ вагон сүлөөлжэ, нэмэлтэ ашаа зөөлгэдэ үгэхэ, жэлэй түсэбһөө гадуур 70 мянган тонно арадай ажахын ашаа зөөхэ.

Хүндэ ашаата ба утадхагдаһан поезднуудые жолоодохо, «Шанарай рейс» эмхидхэхэ талаар социалис мүрысөө үргэлжэлүүлэн, түсэбһөө гадуур 2 миллион тонно ашаа зөөхэ.

Поезднуудые жолоодолгын онол аргые нарижуулһанай ашаар, 6,2 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ, 212 тонно дизельнэ түлишэ алмаха.

Локомотив, вагонуудай заһабарилга һайжаруулха. Отделениин предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, техническэ талаһаань зэбсэгжүүлхэ хэрэгтэ 2,1 миллион түхэриг капитальна һомололго ашаглаха.

Буряадай автотранспортна управлениин предприятинуудай коллективүүд арадай ажахын ашаа зөөхэ түсэбөө 20 мянган тонноор үлүүлэн, түсэбһөө гадуур 25 мянган түхэриг сэбэр олзо абаха, 350 тонно түлишэ ба тоһодолгын материал алмаха.

КАПИТАЛЬНА БАРИЛГААР

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе 1982 онойхиһоо 2,5 процентээр дээшэлүүлжэ, дүүргэгдээгүй барилга 10 процентээр бага болгохо. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ сэнгые түсэбөөр хараалагдаһанһаа 0,2 процентээр хямдаруулха.

Бүхыдөө 35 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра, хоёр магазин, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын салон ашаглалгада үгэхэ.

Локомотив вагон заһабарилгын заводой, ТЭЦ-эй үргэдхэлгэдэ, 2-дохи ТЭЦ-эй, 200 автобусой гаражай, «Улан-Удэтрансстрой» трестын баазын барилгада һомологдоһон мүнгэ зөөрие гүйсэд ашаглаха.

Бригадна гуримаар хүдэлдэг коллективүүдые 20 процентээр олошоруулха. Бүхы объектнүүдэйнгээ 75 процентһээ бага бэшые «һайн», «эрхим» сэгнэлтэнүүдтэйгээр тушааха.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЭ БА ХҮДӨӨ АЖАХЫДА ШЕФСКЭ ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛХЭ ТАЛААР

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, районой предприятинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүд хүдөө нютагуудай ажалшадта машина, техникээ заһабарилхадань туһалха, запчастьнууд болон материалнуудаар хангаха байна.

Малай байрануудые, тэжээлэй цехүүдые ба соёлой - ажаһуудалай барилгада 3 миллион түхэригһөө бага бэшэ мүнгэн зөөри ашаглагдаха. Республикын колхоз, совхозуудта тус бүриһөө хоёр квартиратай зууһаа үсөөн бэшэ гэр баригдажа үгтэхэ.

Онохойн, Эрхирэгэй совхозуудта 190 гектар талмайда огородой эдеэн, 350 гектар газарта хартаабха таригдажа, хуряагдаха. Хабарай тарилгын ба ургаса хуряалгын хаһада 300 гаран механизатор хүдөө нютаг эльгээгдэхэ.

Предприятинуудта бии байһан хамһабариин ажахынуудые саашадань хүгжөөн, үшөө гурбан тиимэ ажахы эмхидхэжэ, 200 тонноһоо бага бэшэ мяха абаха.

Энэ мэтээшэлэн районой худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын, соёлой эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ өөр өөрынгөө социалис уялгануудые баталан абаһан байна.

Районой ажалшад 1983 ондо городойнгоо Советскэ ба Октябрьска болон Шэтэ городой Железнодорожно районой ажалшадтай заншалта социалис мүрысөөгөө үргэлжэлүүлхэ юм.

Энэ социалис уялганууд 1983 оной январиин 5-да болоһон районой партийна, ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ баталагдан абтаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ЗАХААМИНАЙ «ЗНАМЯ ТРУДА» ГЭЖЭ РАЙОННО ГАЗЕТЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, экономическа болон соёлой зорилгонуудые дүүргэхэ хэрэгтэ тэдэниие элсүүлхэ талаар аша үрэтэй ажал ябуулһанайнь түлөө байгуулагдаһаар 50 жэлэйнь гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Захааминай **«Знамя труда»** гэжэ районно газетые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Р. ГАРМАЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.

1983 оной январиин 4.

УЛААН-ҮДЫН районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын һүнэй комплексдо Норжима Очирова оператораар ажалладаг юм. Залуу басаган зуун үнеэ һаадаг. ВЛКСМ-эй гэшүүн Норжима үнеэдые машинаар һааха мэргэжэлээ түргэн шудалжа, түрүүшүүлэй зэргэдэ оронхой. Тэдэнтэй хамта хүдэлдэг Цырен Цыденов, Сергей Цыремпилов, Жаргалма Очирова гэгшэд бултадаа 100—100 үнеэ һаадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оператор Норжима Очирова ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МАЛ АЖАЛ — онсо шухала һалбари

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАХА АРГА БИИ ААД...

Эдэ үдэрнүүдтэ загаһатынхид баярта мэдээ абажа урмашанхай. Ушар юуб гэхэдэ, экономическа ба социальна хүгжэлтынгөө түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнгээ түлөө СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Хэжэнгын районой Загаһатын совхоз КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой болон ВЛКСМ-эй обкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа юм.

Республикын түрүү ажахынуудай тоодо орожо, совхозой иимэ үндэр шагнал хайрада хүртэһэн ушарта Түбэй МТФ-гэй (даагшань Н. П. Егоров) малшадай хубита илангаяа ехэ гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Үнэхөөрөөшье, декабриин 15-най байдалаар энэ ажахы гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 109 процент дүүргээ. Тиихэдэ ноябрь һарын түсэбэй дүүргэлтэ 119 процентдэ хүргэгдөө.

— Сэхыень хэлэхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, эндэхи һаалишад нилээд эрмэлзэл, оролдолго гаргаа юм. Тиин үбһэ, тэжээлэй хоморшье һаа, һү һаамаа доошолуулаагүй, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Агу Агбанович Аюржанаев омогорхолтойгоор хөөрэнэ. — Зунайшье элдин сагта аһан шадалаараа шармайһан гээшэ. Юрэдөөл, совхозоймнай энэ жэлэй түйлалтые һаалишаднай улаан гараараа, арбан хургаараа шэрээлсээ юм.

Загаһата тосхоной зүүн урда хаяада оршодог комплексын ажал хүдэлмэритэй танилсахадаа, дээрэ хэлэгдэгшэ үгэнүүдэй гүн үндэһэтэйдэ жэншэдгүй этигээбди.

Зүгөөр энэ район соогоо түрүү тоотой фермэдэ ушарһан алдуу дутуунуудые алгасан гарахаар бэшэ байба. Абаһаар нюдэндэмнай торсолдоһон зүйл гэхэдэ, оньһожоруулагдаһан гэжэ тоотой энэ фермэдэ һаалишадай, малшадай ажал хүдэлмэриие хүнгэдхэхэ онсо тиимэ ямаршье түхеэрэлгэ үгы байшоо бшуу. Жэшээлхэдэ, тэжээл хубаарилгые абажа харая. Эндэхи һаалишан бүхэндэ мори тэргэ даалгагдажа үгтэнхэй юм. Тиимэһээ арай шамай үглөөнэйнгөө һаамые дүүргээд, һаалишан мориёо тэргэлжэ, өөрөө силосэй яамада ошохо, тэндэһээ шэмэтэ тэжээл асаржа үнеэдтээ хубааха баатай болодог. Юундэ тиигэнэт гэһэн асуудалдамнай:

— Силос шэрэдэг трактор эбдэрэнхэй, — гэжэ һаалишад харюусана.

Малнуудайнгаа таталуулһан хойно, газаашань туужа гаргаад, уһалха хэрэгтэй болодог.

— Оньһожоруулһан уһалууритнай яаһам? — гэхэдэ:

— Хүдэлнэгүй. Хүйтэнһөө уламжалан соргонуудынь хүрэшөө, — гэһэн харюу дуулдаа.

— Соргонуудтнай юундэ хүрөөб?

— Кочегаркаяа түлихэ түлеэгүйбди, — гэжэ нэгэн дуугаар һаалишад гомдолоо мэдүүлбэ.

— Совхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэ дуулгаа гүт?

— Дуулгахыса дуулгаабди. Теэд тэдэмнай шефүүдэй туһалхые хүлеэжэ һуудаг хэбэртэйгшэ. Харин шефүүднай тоотой. Хүртэйн леспромхозой коллектив түлеэ асархабди гэһээр үнинэй аад, үгэдөө хүрэнэгүй. Директорынь болохо хүндэтэ Дмитрий Васильевич Волковто хэды дахин хандаһан байхабди, зүгөөр тэрэ нюдэ балай, шэхэ дулии гээд һууһан зандаа.

— Юрэдөөл, һаалишадайнгаа хүсөөр түйлана гээшэбди, — гэжэ мантай хөөрэлдэхэдөө, үбшэнэй шалтагаанаар даб дээрэ үгы Н. П. Егоровые халажа байһан залуу мэргэжэлтэн Валентина Дашинимаевна Дарибазарова үнэн зүрхэнһөө мэдүүлээ.

Тэрэнэй хэлэгшэ яаха аргагүй зүб даа! Ямаршье бэрхэшээлһээ тунхарингүй хүсэлэл оролдолго, эрмэлзэл түгэс ажаллажа байгаа Загаһатын һаалишадые магтангүй байхын аргагүй. Дүй дуршэлтэй, урагшаа һанаатай һаалишад Цындема Николаева, Ольга Михайлова, Балма Субанова, Анна Цыренова, Дарима Жигжитова, Дарима Доржиева гэгшэд үнеэн бүриһөө һү һааха жэлэйнгээ түсэбые декабриин эхеэр сүм бэелүүлээд байгаа юм.

— Иигэжэ хүдэлхэ бэлэн бэшэ ааб даа. Теэдшье бидэ хүнгэн байдал бэдэрнэ бэшэбди. Үбэлжэлгэмнай түлэгтөө оронхой. Шанга шалгалта барижа гараха болонобди, —гэжэ гушаад жэлдэ энэл фермэдээ хүдэлжэ байһан һаалишан Дарима Будаевна Жигмитова хөөрэнэ. — Хэды тиимэшье һаань, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан үндэр уялгануудаа бэелүүлжэл шадаабди. Арга боломжо, үбһэ тэжээл, эрмэлзэл биил гээшэ.

— Бэелүүлхэбди, — гэжэ бусадшье һаалишадынь аха захынгаа үгые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, эндэмнай эбтэй зетэй коллектив хүдэлдэг юм. Зунай ногоондо гарахадаа, хахадынь Хүсөөтын, нүгөөдүүлынь Түбэй фермэ боложо хубаардаг заншалтайшье һаа, нэгэл һаналтай, хоорондоо нягта барисаатай байдагынь тон һайшаалтай. Мал ажалай түбэй комплексын тогтонижоролгодонь, зохёохы шэнжэтэй социалис мүрысөө эмхидхэн хүгжөөлгэдэнь Цындема Цынденовна Николаевагай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэг ехэ үүргэ дүүргэнэ, дүүргэхэшье гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. Өөрөө Ц. Николаева дүй дуршэл ехэтэй, нэрэ хүндэтэй һаалишан байхаһаа гадна, эндээ хамаг шэнэ хэрэгүүдые үүсхэдэг габьяатай. 1982 оной арбан нэгэ һарын дүнгөөр тэрэ социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшажа, һаамхай үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1639 килограмм үнэтэ продукци абажа шадаа. Коммунист хүнэй мүрысөөнэй манлайда ябаһаниинь гүн удхатай. Тэрэнэйл жэшээгээр хүдэлжэ, комплексын залуу һаалишад ажалай үндэр амжалта түйлана бшуу.

Дээрэ хэлэгдээшэһээ тобшолходо, Загаһатын һаалишадай хэшээл, оролдолго ехэ. Гэбэшье шиидхэгдээгүй асуудалнуудынь үшөөл олон байһаар. Тэдэнь лэ амжалтаяа арьбадхаха аргыень хизаарлана ха юм.

Үшөө нэгэ хэдэн зүйл дээрэ энээнтэй дашарамдуулан тодорхойгоор тогтолтой. Тэрэ юуб гэхэдэ, нэн түрүүн, комплексын байра байдал болоно. Мүнөө һаалишадай хүдэлдэг фермэ хуушаржа, үмхирхэ түйлдаа хүрэнхэй. Досоонь уняар манан, нойтон, хүйтэн. Тиихэдэ залуу һаалишадай тоо урганагүй. Һүүлэй арбаад жэлэй туршада гол түлэб шэнэ һаалишад нэмээгүй.

— Залуу һаалишад комплексдотнай хэзээ олошорхо юм, гэхэдэмнай, хэншье тодо ойлгосотой харюу үгэбэгүй. Үнгэржэ ерэхэдээ амаралтада гараһан һаалишадаа халаха хүнүүдынь олдодоггүй бшуу. Совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ байдалынь хаража, мэдэжэ байгаашье һаа, Чисаанын дунда һургуули дүүргээд, нютагтаа хүдэлхэеэ үлэһэн 11 залуушуулые хонин ажалда эльгээһэн ушарынь огто ойлгогдоногүй. Юуб гэхэдэ, хонин ажалда хүдэлхэ дуратай залуушуулшье бии ха юм. Тиихэдэ хонишодыньшье дуталдахаар бэшэ хараатай.

...Эдэ үдэрнүүдтэ Загаһатын захагүй уудам тала дайдаар бордоһотой һалхин замханагүй. Һаяар үнеэдэйшье түлэг туталлалга эхилхэнь. Мүнөө эндэхи комплексын мал яһалал садахаар эдеэлүүлэгдэнэ. Үгтэдэг үбһэ, тэжээлэйнь рационтой танилсахадамнай, 10 шахуу единицэдэ хүрэнэ. Тиигээдшье һаалишад үндэр үрэ дүн түйлахаар зоригжонхой. Муу юумэнь гэхэдэ, Загаһатын совхозой дирекци, партком, зоовет-мэргэжэлтэд комплексдо бии алдуу дутуунуудыень һайн мэдэжэ, хаража байгаад, таатай хэмжээ абадаггүйнь бүри гайхалтай.

Тиигэжэл арьбадхагдаха ёһотой амжалтын арга газардуулагдана гээшэл.

А. ЖАЛСАНОВ, Ц. ЦЫРЕНДАШИЕВ, манай корр.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ЭРШЭЕЭ БҮРИ ШАНГАДХАХА

...бан нэгэдэхи табан жэ... хоёрдохи жэл түгэсэбэ. Үнгэрһэн 12 һарын тур... республикын колхоз, ...зуудай, гүрэнэй бусад ...ынуудай мал ажалай про... гүрэндэ худалдаха дүн ...ан согсологдоо. Буряа... Статуправлениин мэдээ...эй ёһоор үнгэрһэн жэл... республикын ажахынууд ...дөө 61.578 тонно мяха ...дын шэнүүрээр) гүрэндэ ...ажа, жэлэй түсэбые 96 ...цент дүүргэбэ. 1981 оной ...үеынхиһөө 2 процентээр ...мяхан худалдагдаа. Рес...ликын арбан нэгэн район, ...тоодо Ахын, Бэшүүрэй, ...о-Байгалай, Улаан-Үдын, ...райн болон бусад рай... ...д мяха худалдаха түсэб...даабаряа 106—103 про... ...дэ хүргэжэ шадаа. Харин ...мхаанай, Хэжэнгын, Бар...най, Баунтын районууд ...йнгээ даабариие ор ой... ...59—83 процент болго...хоһоо гадна, урзанда жэлэйхиһээ һураггүй бага мяха гүрэндэ худалдаа. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, колхоз, совхозууд бага шэгнүүртэй мал мяханда тушаагаа.

Зарим ажахынууд, жэшээлхэдэ, Мухар-Шэбэрэй районой Сутайн, Хурамхаанай районой Гааргын, Хэжэнгын районой Худанай, «50 лет Октября», Захааминай районой Дүтэлүүрэй совхозууд гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэбые оройдоол 14—52 процент дүүргэнхэй.

Эдээнтэй адли эрхэ байдалда хүдэлжэ ябаһан Бэшүүрэй районой Бодонгуудай, Кабанскын районой Хандалын, Загарайн районой Хүрбын ОПХ, Түнхэнэй, Прибайкалиин районой «Ильинкинский» совхозууд, һуралсалай «Байгал», хүдөө ажахын техникумэй, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахынууд, Зэдын районой «Коммунизм», Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозууд мяха тушааха түсэбөө 2,2—1,2 дахин үлүүлэн дүүргэнхэй.

Хүн зоной хубиин ажахынуудһаа мяха худалдажа абаха даабари 78 процентдэ хүргэгдөө гэхэ гү, али урда жэлэйхидэ орходоо 135 тонноор бага мяхан худалдагдажа абтаа. Илангаяа энэ хүдэлмэри Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хориин районуудта ябуулагдаагүй.

Үнгэрһэн жэлдэ мяханай пунктнуудта тушаагдаһан малай шэгнүүр һанаһанда хүрөөгүй. Жэлэй туршада гүрэндэ худалдагдаһан эбэртэ бодо малай тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 318 килограмм, гахайн — 93 килограмм болоо. Баргажанай, Баунтын, Захааминай, Хурамхаанай районууд гурбан зуун килограммда хүрэхэгүй шэгнүүртэй үхэрнүүдые тушаажа, ехэхэн олзоёо алдаһан байха юм.

1982 ондо республикын ажахынууд гүрэндэ 126.718 тонно һү худалдаа гэхэ гү, али жэлэй түсэб 106 процент дүүрээ, урзанда жэлэйхидэ орходоо 5 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа. Һү худалдаха даабаряа ехээр үлүүлэн дүүргэһэн районуудай тоодо Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Хойто-Байгалай районууд оролсоно. Харин Баунтын, Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын, Түнхэнэй районууд түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй.

Гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн Зэдын районой «Заречный», Мухар-Шэбэрэй районой «Одон», Хойто-Байгалай районой «Ангарский», Түнхэнэй районой Туранай, Хориин районой Үдын, «Прибайкальский» совхозууд, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозууд мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараа.

Республикамнай нёдондо гүрэндэ 72.141 центнер нооһо худалдажа, жэлэй түсэб 103 процент дүүргээ. Урзанда жэлэйхиһээ 2440 центнер ехэ «сагаан алтан» тушаагдаа. Гүрэндэ нооһо худалдаха түсэбөө Баргажанай, Загарайн, Захааминай, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Түнхэнэй, Хориин районуудһаа бэшэниинь дүүргэжэ гараа. Ахын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй районуудай колхоз, совхозууд гүрэндэ нооһо худалдаха жэлэйнгээ түсэбые холо үлүүлэн дүүргээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ республикын ажахынуудай шубуушад амжалтатайгаар ажаллаһан байна. Бэлэдхэлэй пунктда бүхыдөө 148.202 мянган үндэгэн тушаагдажа, түсэб 104 процентдэ хүргэгдөө. Эгээн олон үндэгэ (137.268 мянган) Улаан-Үдын районой ажахынууд худалдаһан байна. Эндэ «Птицепром» трестын мэдэлэй шубуунай фабриканууд онсо шалгараа. Тэдэнэрэй тоодо Сотниковой, Улаан-Үдын шубуунай фабрикын коллектив түсэбһөө үлүү 2.368 мянган үндэгэ худалдаа.

Сагай уларилай талаар хүндэ хүшэр эрхэ байдалтай, зам харилсаануудаар һула, ажаллаха хүн зоноор дутамаг Сибирьтэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые урданайхида орходоо тад ондоогоор, шэнээр хүгжөөхэ хэрэгтэй. Сибиринн байгаалиин баялигуудые бодото дээрэнь ашаглаха талаар «Сибирь» гэжэ программые жэшээ болгон онсо дурдалтай.

Тус программын ёһоор Озёрно полиметаллай нөөсэ баялигые болон тэрэнэй орэгтэ өөрын агрохимическэ индустри байгуулга түйлай ехэ удха шанартай. Фосфорно, калийна болон азотно түүхэй эдэй хизааргүй ехэ хэбтэшэнүүдтэй байгаад, ВАСХНИЛ-ай тоолоһоной ёһоор, Сибириин газар тарялангай 1 гектарта оройдоол 20 килограмм үтэгжүүлгэ оруулагдана. Энэнь РСФСР-эй дунда зэргын хэмжээнһээ 3,5 дахин бага болоно бшуу. Харин хүбшэ тайгатай нютагташье, ой модолиг талададашье үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэһэнэй ашаар тарялан-

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэелүүлхын түлөө

КОМПЛЕКСНООР АШАГЛАЛГЫН АША ТУҺА

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо эгээл дүтын үедэ ороной арадай ажахын хүгжэлтын түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудай дунда Сибириин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэй болоод байһан тухай онсо тэмдэглэгдээ. Тус зорилгые шиидхэлгэдэ эрдэм ухаан горитой үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

шон тойронхи газар дайдын баялигуудые комплекснор ашаглаха талаар шэнжэлгэнүүдые Буряадай эрдэмтэд эрхилнэ. «1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» соо «Озёрно полиметаллай нөөсэ баялигые ашаглаха бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэ» гэжэ бэшээтэй. Энээнһээ уламжалан эгээл богони болзорто, ашаг үрэ эгээл ехэтэйгээр хэбтэшые ашаглажа эхилхэ зорилгоор Озёрно шанаржуулгын комбинадай барилгатай холбоотой научно-техническэ орёо бүхы асуудалнуудые бэлэдхэлэй шатада шиидхэхэ гэһэн даабари манай эрдэмтэдтэ үгтэнхэй. Эгээл удаан сагай туршада түүхэй эдээр тэрэниие хангаха тухай анхарал хандуулха зэргэтэйбди. Энэ зорилгоор СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Геологическа институдай хүдэлмэрилэгшэд «Бурятгеология» нэгэдэлтэй хамта Озёрно хэбтэшын нөөсэнүүдые сэгнэхэ талаар хүдэлмэри дүүргэнэ. Шэнжэлгэнүүдэй үедэ шэнэ хэбтэшэнүүд элирүүлэгдэжэ, туулга болон цинкһээ гадна, ерээдүйн комбинадай шухала нөөсэ боложо магад үнэтэ шухаг ондоошье элементнүүдэй рудагай бүридэлдэ бии байһаниинь тодорхойлогдоо.

Тус районой индустриальна хүгжэлтын хараа түсэбүүд руда шанаржуулгын комбинадые байгуулгаар хизаарлагданагүй. Озёрно хэбтэшын рудае малтан абаһанай эсэстэ гол продуктнуудай хажуугаар серэ абтаха гэжэ Естественнэ эрдэмэй институдта эрхилэгдэдэг шэнжэлгэнүүд мүн лэ харуулаа. Энээнэй ашаар түүхэй эдһээ ашагтай зүйлнүүдые абалгын, тэрэниие комплекснор хэрэглэлгын хэмжээн эрид дээшэлхэ зэргэтэй. Ошурковай апатидай рудаһаа химическэ үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилгэдэ шухала хэрэгтэй сернэ кислота буйлуулан гаргаха арга боломжо эндэ мүн лэ олдохо байна.

Тэрэшэлэн Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэ-

гуудhаа абтадаг ургаса 2 үлүүтэй дахинаар нэмэхэ гэжэ эрдэмтэд тодорхойлоо.

Үтэгжүүлгэнүүдые нютагтаа үйлэдбэрилгын үшөө нэгэ һайн талань гэхэдэ, Ураалай саанаһаа үтэгжүүлгэнүүдые Улаан-Үдэ хүрэтэр зөөжэ асаралгын үнэ сэн, тонно бүхэндэ хубаахада, 5 түхэригтэ хүрэдэг байна. Сасуулан хэлэхэдэ, Березники гү, али Соликамскда үйлэдбэрилэгдэһэн үтэгжүүлгын 1 тоннын үнэ сэн 7 түхэриг тухай болодог байна.

Эдэ бүгэдын эсэстэ ерээдүйн территориально-үйлэдбэриин комплексын түрүүшын үе шата болгон, Озёрно болон Ошурковай хэбтэшэнүүдэй руданууды комплекснор ашаглаһанай үндэһөөр шанаржуулгын - металлургическа болон агрохимическэ үйлэдбэринүүдые хамжуулан хүгжөөхэ бодото арга боломжо олдоно ха юм. Эдэ хэбтэшэнүүдые ами амярнь ашаглаһантай сасуулбал, комплекснор ашаглахада, харгы, гэр байра барилгада гаргашалагдадаг мүнгэ зөөри хорохо, электрын элшэ хүсэн алмагдаха болоно. Тиимэһээ проектнэ шиидхэбэринүүдэй ёһоор, Озёрнын шанаржуулгын комбинадай оршондо химическэ комбинадай барилга мүн лэ хараалагданхай.

Эндэхи нютагуудта агрохимическэ индустриин түрүүшын предприяти болодог. Забайкалиин апатидай заводой туршалгын фабрика мүнөө баригдаад, продукци үгэжэ эхилэнхэй. Ошурковай хэбтэшын апатидай рудае шанаржуулгын технологическа элдэб арганууд тус фабрикада туршагдажа, эсэстэнь энэ рудае эгээл ехэ ашаг үрэтэйгөөр үйлэдбэрилхэ схемэ табигдаха болоно.

Буряадай Зүүн зүгтэхи территориально-үйлэдбэриин комплексые байгуулгада хабаатай шэнжэлгэнүүдһээ гадна «Сибирь» программада ородог бусадшье шэнжэлгэнүүд Буряадай филиалда хэгдэдэг гээшэ.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, «Байгал шадарай нөөсэ баялигуудые хамгаалга болон зүбөөр ашаглалга» гэһэн программаар ябуулагдадаг шэнжэлгэнүүд мүнөө үедэ онсо удха шанартай болонхой. Нэн түрүүн Байгал шадарай газар дайдые ажахын талаар ашаглалгые хиналта, мүн нуур соохи амитад болон ургамалнуудай амидаралгада, промышленна предприятинуудта хэрэглэгдэөд, нуур худар юулэгдэһэн уһанай үзүүлдэг нүлөөе шэнжэлгэ гэхэ мэтэ асуудалнууд болоно. Жэшээнь, Селенгинскын целлюлозно-картонно комбинадай үйлэдбэридэ хэрэглэгдэһэн уһые Сэлэнгын адагай булархай зөөлэн газарта шэнгээхэ проект Геологическа институдта бэлдэгдэнэ.

Байгал-Амарай түмэр замай оршондохи байгаалиин баялигуудые ашаглалгатай холбоотой асуудалнууд СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэриин гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь болоно. Тон түрүүн ямар ашагта малтамалнуудай энэ газар дайдада олдожо магад байһаниие багсаамжалан тодорхойлхо шэглэлтэй геологическа шэнжэлгэнүүдые үргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэй. Энэ талаар Холоднинско полиметаллай болон Молодёжно хризотил асбестын хэбтэшэнүүдэй удха шанарынь ехэ. Саашанхи үедэ Сыннырэй аммоно-калиева түүхэй эдэй хэбтэшэ ашаглагдахаар хараалагдана. Эдэ нөөсэ баялигуудай үндэһэ һуури дээрэ Хойто-Байгалай территориально-үйлэдбэриин комплексые байгуулхаар түсэблэгдэнхэй. Тэрэнэй бүридэлдэ БАМ-ай Буряадай участогай баруун захада — Байгалай болон зүүн захада — Муяын промышленна узелнууд орохо болоно.

Хойто-Прибайкалиие промышленностиин талаар хүгжөөхэтэй хамта БАМ-ай оршондохи нютагые эдеэ хоолоор мүнөө үедэ, мүн ерээдүйдэ хангаха аргатай хүдөө ажахын хүгжэнгы бааза байгуулха зорилго шиидхэхэ шухала. Хүрьһэнэй болон сагай уларилай талаар хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ зохихо эрхэ байдал Дээдэ-Ангарай, Муяын болон Баргажанай голнуудта бии байна. Ногооной болон овощой үндэр ургасануудые эдэ нютагуудта абажа болохо байһые Буряадай эрдэмтэдэй туршалганууд харуулаа.

Эдэ бүхы хүдэлмэринүүд ороной эрдэм ухаанай бусад түбүүдэй, дээдэ һургуулинуудай, һалбариин институдуудай эрдэмтэдтэй, ажахын зургаануудай нягта холбоотойгоор эрхилэгдэнэ гээшэ. Тиимэрхүү хамжалгын ашаар шэнжэлгэнүүдэй ашаг үрэ горитой дээшэлжэ, ажал хэрэгтэ тэдэниие нэбтэрүүлгын болзор һураггүй хороно ха юм. Гэбэшье бага бэшэ нөөсэнүүд эгээл энэ эсэсэй, нэбтэрүүлгын шатада бии байна. Тэдэниие элирүүлжэ, гүйсэд ашаглаха гээшэ — манай хамтын зорилго мүн. Юуб гэхэдэ, КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд тиимэ эрилтэнүүдые совет эрдэмтэдэй урда табинхай. Энээнһээ манай ороной экономикын саашанхи хүгжэлтэ дулдыдаха зэргэтэй.

А. ТУЛОХОНОВ.
СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай «Сибирь» гэжэ программын эрдэмтэ секретарь, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, географиин эрдэмэй кандидат, ВЛКСМ-эй обкомой дэргэдэхи залуу эрдэмтэд болон мэргэжэлтэдэй соведэй түрүүлэгшэ.

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводто Эмма Лосковагай хүтэлбэрилдэг слесарь-суглуулагшадай бригада эрхим ажалаараа ходо шалгардаг юм. Бригадын гэшүүд КСУ түхэлэй системые суглуулбарилдаг. Арба нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй эхинһээ бригада шударгы ажалай эршэ абанхай, даабаринуудаа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Энэ заводто үнинэй хүдэлдэг слесарьнууд Нина Балдаева, Нина Астраханцева гэгшэд эрхимлэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) слесарь-суглуулагшад Нина Балдаева, Нина Астраханцева болон бригадир Эмма Лоскова гэгшэд ажал дээрээ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺАЙН БЭЛЭДХЭЛТЭЙШЬЕ ҺАА

Үнгэрэгшэ жэлдэ Амалаадай совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд нэгэдэхи отделенидээ адууһа малай байха байрануудые, дал хорёонуудые барюулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Энээн тушаа нэгэ хэдэн тоо, баримтануудые дурдая.

«Трехстенка» гэжэ буусада 200 толгой малай байха бааза, хоёр квартирна гэр баригдажа тушаагдаа. Эндэ мүнөө һайн үүлтэрэй эмэ бурууннууд харууһалагдана.

Урзанда зэрлиг Тала гэжэ газарта 200 үнеэнэй дал баригдаа һэн. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнэй хажууда 100 тугалай байха байра бодхоогдоо. «Унтик» гэжэ тон холын гүүртэдэ заһабарилгын хүдэлмэри нилээд ябуулагдаа.

Эдэ бүгэдые харахада, тус ажахынхид энэ жэлэй малай үбэлжэлгэдэ яһала бэлдээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Илангаяа малшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга анхаралда абтаһан байна. Мүнөө үедэ совхозой бүхы малшад өөһэдын банитай, электростанцитай болонхой. Тэдэнэр ниитын малай үбэлжэлгын үедэ худалдаа-наймаанай, соёлой, медицинскэ талаар гүйсэд хангагдана.

Энэ жэлдэ гүүртэ бүхэндэ гэнжэтэ трактор үгтэнхэй. Адууһа мал үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангагдаа. Тусхайлбал, бүхыдөө 20 мянган центнер үбһэн, зелёнко бэлэдхэгдээ гэхэ гү, али урзанда жэлэйхиһээ нилээд ехээр ноосэлэгдөө. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ нарһанай шэлбүүһэ, хагда, ожорһо хулһа бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байна. Отдушинада тусхай оньһожоруулагдамал бригада табигданхай. Тэрэниие ажахын дүршэлтэй бригадир В. М. Файфер хүтэлбэрилнэ. Тус коллективтэ 5 механизатор хүдэлдэг юм. Эдээндэ МТЗ-82 түхэлэй хоёр, «Т-40» — нэгэ, тракторай косилка, тармуур, тэжээл тюк болгон багсалдаг пресс даалгагданхай. Эндэ хүдэлэгшэдтэ ажалай түлбэри зохёогдоо, тэдэнэртэ тусхай даабари үгтөө. Энэ бригадын бэлэдхэһэн ожорһо хулһые, нарһанай шэлбүүһые һайса буйлуулан шанаржуулжа, малдаа эдюулнэ. Илангаяа үнеэдтэ иимэ тэжээл талха тарянай зүйлтэй холёод үгэхэдэнь, ехэл һайн байдаг гээшэ.

Һү һаалиин фермэнүүдые бариха талаар мүн лэ ажал үргэнөөр хэгдээ. Үнгэрһэн жэлдэ 440 үнеэнэй хоёр байра баригдажа тушаагдаа. Эдээн соо малай дорохи шэбхэ шабааһыень арилгаха түхеэрэлгэ, дулаа үгэхэ котельнэ тодхогдонхой. Мүн һаяхан сүүдхэдэ 2 тонно тэжээл буйлуулха цех хүдэлгэгдэжэ эхилээ.

Эндэхи тугалай байранууд мүнөө сагай эрилтэдэ харюусамаар түхеэрэгдэнхэй.

— Иимэ байрада байһан түл ехэл түргөөр томо болоно. Элдэбын үбшэндэншье дайрагдахагүй байна, — гэжэ һү һаалиин фермые даагша П. С. Софронов хөөрэнэ.

Мүн эндэ үбэлжэлгын үедэ ветеринарно-санитарна ажал үргэнөөр ябуулагдана. Нэн түрүүн үбшэн, үлбэр мал аргалха эмшэлгэ-тэбэрүүлгын пунктнууд олоор байгуулагданхай.

Малшадай амарха улаан булангууд олоор түхеэрэгдээ. Энээн тушаа олон үгэ хэлэхээр бэшэ. Совхозой дирекциин мал ажал эрхилжэ ябаһан хүнүүдтэ иимэ анхарал хандуулхадань, хүнүүд дуратайгаар ажаллахаяа ерэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй намар гүүртэнүүдтэ найдабаритай, ажалша бэрхэ хүнүүд эльгээгдэһэн байна. Жэшээлхэдэ, «Трехстенка» буусада гэр бүлэнүүд: Илья, Нина Тресскинтэн, Артем, Альбина Ивановтон, Отдушинада — Юрий, Екатерина Кузнецовтон, Алексей, Антонида Фетисовтэн болон бусад оролсоно.

Һү һаалиин фермэнүүдтэ мүн лэ һайн кадрнууд табигданхай. Механизатор Василий Терентьев һайн дураараа өөрынгөө ажалай хажуугаар шэбхэ, шабааһа арилгадаг транспортёр ябуулдаг юм. Эндэ һаалишад, үхэршэд, тэжээл буйлуулдаг цехэй хүдэлмэрилэгшэд хүсэд хүрэхөөр олдонхой.

Хэды иимэ һайн байдалтайшье һаа, тус ажахын малай ашаг шэмэнь дээшэлнэгүй. Мүнөө һүүлэй дүнгөөр сүүдхэдэ 1,5—2 центнер һүн һаагдана. Энэнь ехэл бага дүн гээшэ ааб даа.

Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлэй малай үбэлжэлгэ нилээд хүндэшэг байдалда үнгэрөө һэн. Хэнэйшье мэдэһээр, үбһэ тэжээлэй дуталдаһан дээрэһээ эмэ малай хүсэ шадалынь ехэл муудаһан байгаа. Ингэжэ туранхай үнеэд ороондо орожо шадангүй үлэшоо.

Мүн эндэ үшөөшье ондоо шалтагаан бии. Отделениин һү һаалиин фермэ 440 үнеэнэй багтаха байратай һаа, харин мүнөө тэрээн соонь 183 толгой байлгагдана. Эдэ үдэрнүүдтэ энээнэйнь 13 үнеэн голодоһондо гаргагдахань. Ондоо гүүртэнүүдһээ 60 гунжан асарагдаха юм. Ингэжэ тус фермэдэ бүхыдөө 230 үнеэн болон гунжан уягдаха болоно. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, эндэ һаалиин мал үсхэбэрилхэ талаар дутуу дунданууда бии байһыень гэршэлнэ. Эдэ дутагдалнуудаа түргэн усадхахын түлөө дары хэмжээн абтаха болоно.

Энэ хэрэгые түргэн саг соо заһажа шадахагүйш. Тиимэһээ совхозой болон отделениин хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ асуудалаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулха ёһотой.

Тус ажахын малшадай, мэргэжэлтэдэй малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ талаар шэнэ жэлдэ үндэр амжалта туйлаха байһандань батаар найдагдана.

В. НИНДАКОВ,
Баунтын райгүйсэдкомой түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ.

САБШАЛАН — МАНАЙ БА...

ЭЗЭН ЁҺО... ХАНДАХАД...

Ниитынгээ адууһа малые шанартай, шэмэтэй тэжээлээр гүйсэд хангаха гээшэ Бодоной совхозой коллективэй гол зорилго болонхой. Бүри арбадахи табан жэлэй эхинһээ эндэхид даалгагдаһан сабшалангайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулжа заһалаа бэлэй. Үнэндөө дурсагдагша совхозойхид тон зүб шиидхэбэри абажа бэелүүлһэн байгаа юм. Тусхайлбал, үнгэрһэн ган гасуур жэлнүүдтэ сабшалан дээрэһээ муу бэшэ ургаса хуряажа, һүрэг адууһа малаа гэмгүй, ондо оруулдаг байһан гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ тус ажахы ондоо область, хизааринуудһаа адхашье һолоомо, үбһэ бэлэдхэжэ асарангүй үбэлөө дабаһан байха. Тиихэдэ энэ хугасаа соо совхоз гол түлэб мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушааха түсэбөө жэншэдгүй дүүргэдэг байһан юм. Ажахын һаалишад, үхэршэд һү, мяха абажа бэлэдхэлэй пунктда тушааха байгша онойнгоо гурбан кварталай түсэбые урагшатайгаар бэелүүлээд, малайнгаа үбэлжэлгые урда мэтэ гэмгүй һайнаар үнгэргэжэ байна.

Сабшалангай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэреэ эндэхи луговодууд түхэреэн жэлэй туршада ябуулдаг заншалтай юм. Байгша оной намар, үбһэ хуряалгын дүүрэмсээр луговодууд һубаг, ханаабуудаа сэбэрлэжэ, хаалта, боолтонуудыень заһабарилһан байна. Һаянай даалгагдаһан сабшаландаа нагшэбхэ зөөжэ гаргахаар малай гүүртэ, хонидой отарануудай газаагуурхи аргал шэбхэ суглуулжа обоолно.

Хабартаа газараа уһалхадань заабол уһан таһалдадаг. Тиимэһээнь совхозой луговодууд Бодон, Һүбэ горхоной эхиндэ тошо мүльһэ хүргэдэг заншалтай. Ингээд газаа хүйтэржэ захалхадань, гол горходой эхиндэ тошо халяаха талаар горитой хүдэлмэри хэгдэхэнь. Энэ үбэлдөө луговодууд нёдондонойхиһоо бага бэшээр гэхэ гү, али 250 мянган кубометр мүльһэ хүргэхөөр хараална.

Дурсагдагша совхозой коллектив үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ эмхитэй һайнаар эхилээд, үни удаан унжагайруулангүй үнгэргэдэг гуримтай. 1982 ондошье эмхитэйгээр үнгэрөө һэн. Ажахыда үбһэшэдэй звенонууд уридшалан эмхидхэгдэжэ, хэрэгтэй зэр зэмсэгүүдээр, хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангагдана. Мүн эдэнэртэ хэхэ ажалынь тодорхойлогдожо, түсэб, уялганууды зохёогдоо юм. Зундаа эндэ морин косилкатай гар хажууршадай 15, оньһожоруулагдамал нэгэ звено үбһэ тэжээл бэлэдхэһэн байна. Үбһэшэд нёдондо бүхыдөө 40200 центнер тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэй байгаа.

Үнгэрэгшэ хабар тус ажахын луговодууд сабшалан дээрэ горитой хүдэлмэри хэһэн байха юм. Жэшээлбэл, сабшалан, тарялангай үрэжэл һайжаруулхаар соносхогдоһон габшагай хоёр һарын туршада совхозой луговодууд 8410 тонно наг шэбхэ гаргаа. Тэрэнэй 3710 тоннонь хахалагдаһан полидо, үлдэгшэнь сабшалан дээрэ гаргагдажа тараагдаа. Сабшалангай үрэжэл һайжаруулха хүдэлмэридэ совхозой механизаторнууд —

луговодууд В. ...ков, А. К. Оги... Меньшиков, Л. ... гэгшэд онсо ... ажаллаһан бай...

1982 ондо ...ной тогтуурнтай... са хуряахын ту... тар сабшаланда... тар хахалагдаһа... гектарай хоёр ц... тэхөөр минераль... гэ оруулжа, 60... хубхэнтэһэн ... нойлһон, 170 ге... шалангай хүрь... 200 гектар газ... дискэтэй борн... нойлһон байха ю... гектарай сабша... шохойһоо сэбэр... 175 гектар газа... наабаар, 415 ... шалан бүлүүр ... далуулагдаһан ...

Хабар соносхо... шагай хоёр һар... совхозой луговод... дадаг газараа ү... лаар горитой ... ябуулһан юм. ... Дворец гэжэ га... тур-техническэ ... ябуулһанай ашаа... даг сабшалангаа... раар үргэдхэһэн... гэжэ мүнөө Двор... шалан 200 гекта... дэг болоо.

Хаягдаһан газ... лахын тула совх... дууд һөөг бурга... жо, шулуу шох... лэжэ, дискэтэй ... дүрбэ дахин бор... на. Мүн Һүбэ ... дүрбэн километр... баг, ханаабууды... гансашье шэнээр... һан газараа бэш... 200 гектар ... гурба дахин ... юм. Үргэдхэг... лагдадаг газ... жэлэй ногоо... лэй ногооной үр... жо таряа бэлэй. ... гектарһаа гектар... гээр 25—30 це... хуряахаар харaa... гоcо сум бэелүү...

Үнинэй дүр... хэ механиза... сандр Констант... балoвта сабшала... дажа үгтөө бэл... сабшалан олон... бүридэһэншье һаа... юм. Тодорхойлбо... вай 40 гектар, ... полидохи 40 ге... ганай 50 гектар ... даалгагдаһан бай... шалан дээрээ ... Константинович ... дэлмэри ябуулһа... түрүүлэн Гера... зовскын полиин ... та гектарай 20 ... шэбхэ зөөжэ т...

Кучурганай са... нээр ашаглагда... Урда намарынь ... энэ газараа уһа... бартаа эндэ олон... нэгэ жэлэй ног... һэнтэй холижо ... лээрнь ногооной ... халхадань, хэдэн... уһалаа бэлэй.

Совхозой луго... ногооной баян ур... хын тула жэл б... той хүдэлмэри я... даа. Газарай ур... руулха ажалаа ... хёогдоһон түсэб... тээдэг байха юм... ашаар адууһа ... үбэлжэлгые хам... тэйгээр үнгэргэ...

Г. ...
КПСС-эй Б...
райкомой хүдэ...
таһагай ...

ШАЛГАЛТА
ЮУ ХАРУУЛААБ?

ҮТЭГЖҮҮЛГЭЕЭ АШАГТАЙГААР ХЭРЭГЛЭХЭ

Улаан-Үдын районой колхоз, совхозууд үнгэрһэн жэлдэ ороһото ургамалнуудай ургасые эрид дээшэлүүлхэ талаар агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр үнгэргэхэ гэжэ хараалаа һэн. Тусхайлан хэлэбэл, 1982 ондо ажахынууд бүхыдөө 210 мянган тонно органическа ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гаргаха түсэбтэй аад, оройдоол 189 мянган тонно гаргаһан байна. Энээнэйнь 50 мянган тонныень «Сельхозхимия» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал отряд шэрэхэ ёһотой һаа, тэдэнэр 58 мянган тонно үтэгжүүлгэ газарай хүрьһэндэ оруулаа. Ерэхэ жэлэй ургасада бүхыдөө 23,8 мянган тонно наг шэбхэ шэрэгдээ, тэрэ тоодо 22,9 мянган тонноnь тарялан дээрэ, 0,9 мянган тоннонь нуга сабшаланда оруулагдаһан байна. Ингэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ сабшалан, тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар органическа үтэгжүүлгэ горитойгоор хэрэглэгдэдэг болоһониинь элитэ.

Мүнөө энэ харюусалгатай хүдэлмэриин хэр зэргэ ябуулагдажа байһаарнь һаяхан районой ажахынуудые шалгаһан байгаабди.

Нэн түрүүн тус районой эгээл томо ажахынуудай нэгэн болохо «Искра» колхоздо хүрэжэ ерэбэбди. Энэ ажахыда 1983 оной ургасада 12,5 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдаха даабаритай һаа, һүүлэй дүнгөөр оройдоол 3800 тонно зөөгдэһэн байна. Энээнэйнь хоёр мянган тонныень тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр газарай хүрьһэндэ оруулхаар хараална.

— Бидэ үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 15 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ зөөһэн байнабди. Тэрэнэйнь 2,4 мянган тонныень хартаабхын, 700 тонныень овощой, 1,7 мянган тонныень кукурузын полинуудта, 1,6 мянган тонныень нуга сабшаланда өөһэдынгөө хүсөөр оруулаабди. Энэ шухала хэрэгтэ тусхай оньһожоруулагдамал звено табинхайбди. Тэрэниие колхозой суута механизатор Л. К. Антонов хүтэлбэрилнэ. Тус коллективтэ шэбхэ малтадаг тусхай түхеэрэлгэ, бульдозертой нэгэ трактор, хоёр автомашина даалгагданхай, — гэжэ ажахын агроном А. М. Мясников бидэндэ хөөрэнэ.

Энэ колхозой органическа үтэгжүүлгэ гаргаха талаар яһала ажал ябуулжа байһыень онсолон тэмдэглэхэ ёһотой. Мүн эндэ хоёрдохи неделиеэ «Сельхозхимия» нэгэдэлэй районно отделениин оньһожоруулагдамал отряд хүдэлжэ байна. Тус отрядые Л. М. Попов даадаг. Тэрэнэй мэдэлдэ Т-130, ДТ-75 түхэлэй бульдозернууд, шэбхэ ашадаг хоёр түхеэрэлгэ, тэргэтэй 6 трактор даалгагданхай. Мүнөө эдэнэр Павловай хүнды гэжэ газартахи кукурузын полидо органическа үтэгжүүлгэ зөөнэ. Эндэ минеральна үтэгжүүлгэтэй холигдоһон 5 мянган тонно наг шэбхэ хадагалагданхай. Органическа үтэгжүүлгэ зүбөөр хадагалха, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар колхоздо яһала хүдэлмэри ябуулагдаһыень онсолон тэмдэглэмээр. Эндэ үнгэрэгшэ жэлдэ түрүүшынхеэ түрүү технологиин ёһоор наг шэбхэ саг соогоо обоологдоходоо, минеральна үтэгжүүлгэтэй холигдоод хадагалагдаһан байгаа. Энэ хэрэгые «Сельхозхимия» нэгэдэлэйхид эмхидхэжэ, һайшаалта үүсхэл гаргаа.

— Наг шэбхэ зүбөөр хадагалхын тула иимэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхада ехэл һайн гээшэ. Мүнөө хэды хүйтэн болоошье һаань, иигэжэ хадагалагдаһан үтэгжүүлгэ оройдоошье хүрэдэггүй байна. Иимэ наг шэбхэ ашахада, тракторнуудшье, техникэшье эбдэрнэгүй. Энээнһээ урдахи жэлнүүдтэ органическа үтэгжүүлгэ хадагалха талаар мүрһэтэй ажал ябуулагдадаггүй байһан. Һү һаалиин фермэнүүдэй захаар наг шэбхэ эндэ тэндэ хаягдана, тарялан дээрэ жэжэ обоохойнууд болгогдожо обоологдоно. Эндэһээ тэрэнэй шанарынь эрид доошолно ха юм. Иимээр хадагалагдаһан үтэгжүүлгэ үбэлэй хүйтэндэ хүрэшэдэг, һүүлдэнь машинада тээхэнь хүшэр байдаг. Мүнөө байдал нэгэнай тад ондоо болонхой, — гэжэ отрядые даагша Леонид Михайлович тодорхойгоор хөөрэнэ.

Тус коллектив энэ ажахыда ехэл һайнаар ажаллажа байна. Тэдэнэр органическа үтэгжүүлгэ зөөхэ үнгэрэгшэ жэлэйнгээ даабариие үлүүлэн дүүргээ. Тусхайлан хэлэбэл, отряд бүхыдөө 50 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргажа, түсэбөө 9,2 мянган тонноор үлүүлһэн байна. Эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо районой «Советская Россия», «Авангард», «Восход», «Маяк» колхозуудай, Оронгын «Заветы Ильича» совхозуудай наг шэбхыень бултыень зөөгөө. Эндэ отрядай дүршэлтэй механизатор Владимир Александрович Емельянов Т-130 түхэлэй бульдозерто хүдэлжэ, үдэрэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргэнэ. Шэбхэ ашадаг түхеэрэлгэдэ В. С. Покацкий мүн лэ амжалтатай. Һаяхан Тарбагатайн СПТУ дүүргэһэн Юрий Коченев ажалдаа үндэр дүн туйлажа, аха нүхэдһөө холо гээгдэнэгүй. Тэрэ үдэр бүри полидо 30 гаран тонно хүрэтэр шэбхэ зөөнэ.

— Үнгэрэгшэ жэлдэ тус ажахыда аргал, шэбхэ зүбөөр хадагалха түрүү технологи үргэнөөр хэрэглэгдээ һэн. Энээнэй ашаар бидэ мүнөө ехэл амараар хүдэлжэ байнабди. Өөрөөшье хаража байнат, ямар хүнгэхэнөөр түлхигдөөд, тэргэдэ ашагдана гээшэб? Эндэһээ ажалнайшье түргэнөөр бүтээгдэнэ. Энэ обоолоотой шэбхэеэ һаядаа дүүргээд, Колодчикын хүндыдэ иимээр хадагалаатай органическа үтэгжүүлгэ зөөжэ эхилхэмнай, — гэжэ Владимир Александрович хэһэн ажалаа магтан хөөрэнэ.

Эдэнэрэй бүтээжэ ябаһан хүдэлмэриинь харахада урмашахаар даа. Гансал отрядай дутагдалынь юуб гэхэдэ, мүнөө тэдэнэр тоһо түлишөөр таһалдана. Энэ талаар районой партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд дары хэмжээ абаха аабза гэжэ найдагдана.

— Манай нэгэдэл, хэнэйшье мэдэһээр, һаяхан байгуулагдаһан гээшэ. Тиимэһээ тоһо түлишөөр ехэл ядалданабди. Жэлэй хугасаа соо бидэндэ тоһо түлишын талон үгтэдэг. Үнгэрэгшэ жэлдэ 18 мянган килограмм түлишын талон абаа һэмди. Энэ үгтэһэн тоһо түлишээ гүйсэд гаргашалжа шаданагүйбди. Нэн түрүүн томо амһарта болон боошхо соо абаха гэхэдэмнай, нефтебаза зүбшөөнэгүй. Мөөртэй тракторнуудаа заправка хэхыень адагынь 30 километр зайда эльгээнэбди. Тиигээд тэрэ трактораа миил хоёрхон хоногто хүдэлгэнэбди. Ингэжэ ажаллахадамнай үрэ дүн доогуур байна. Хэрбээ энэ асуудалые зүбөөр шиидхэбэл, бидэ бүришье ехэ амжалта туйлаха байгаабди, — гэжэ отрядые даагша гомдонгёор мэдүүлбэ.

Мүн тэрэнэй хэлэһэн дээрэ юу нэмэлтэйб гэхэдэ, тус нэгэдэлэйхид һаял өөһэдын баазатай болохонь. Мүнөө Тарбагатай һууринай баруун урдахи добо дээрэ заһабарилгын мастерской, автомашинын, тракторай байха гараж болон бусад объектнүүд баригдажа байна. Шэнэ жэлэй урда тээ тус мастерской соогоо дулаа оруулаа. Бэшэ барилгануудынь ашаглалгада орохо үшөөл үды. Хэрбээ техникэ заһабарилха болоо һаа, сельхозтехникынхидтэ хандана. Адагынь нэгэ шүрэб гү, али ямар бэ даа узел, деталь тошылдохын тула мүн лэ тиишээ ошохо баатай болоно.

Иимэ байдалтай аад, тэдэнэр нёдондо ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Тусхайлбал, наг шэбхэ зөөхэ түсэбөө 116, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха түсэбөө 127, буртаг үбһэнтэй химическэ аргаар тэмсэхэ түсэбөө 121 процентдэ хүргөө.

«Восход» колхоздо энэ шухала хүдэлмэриин ябуулагдадаггүй байһыень шалгалта элирүүлээ. Юуб гэхэдэ, эндэ өөһэдын тусхай бригада эмхидхэгдээгүй байшоо. Бүхыдөө байһан 3500 тонно наг шэбхыень районно нэгэдэлэйхид зөөһэн байна. Ингэжэ 1982 оной түсэбтэ даабари дүүргэгдэнгүй үлэшөө. Тэрэнэй хажуугаар эндэ саһа тогтоохо хүдэлмэри эхилэгдээшьедүй. Колхозой парткомой секретарь М. Е. Петровой мэдүүлһэнэй ёһоор, гансал һургаар бэлдэлгэ ябуулагдажа байна.

Эндэ урзанда жэлдэ бүхыдөө 11,5 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдэһэн юм. Харин тэдэнэр нёдондо энэ талаар ехэл гээгдэлдэ ороо. Тус ажахы «Искра» колхоздол адляар наг шэбхэ хадагалха түрүү онол арга өөһэдтөө хэрэглэнэгүй.

— Бидэ үнгэрэгшэ жэлдэ юушье абадаггүй газарта яһала ехэ органическа үтэгжүүлгэ оруулһанай ашаар гектар бүриһөө дунда зэргээр 350 центнер капуста ургуулжа абаа һэмди. Энэ наг шэбхын хэды хэрэгтэй байһыень онсолон харуулна ха юм, — гэжэ Максим Ерофеевич Петров тодорхойлон тэмдэглэнэ.

Тус ажахын хүтэлбэрилэгшэ органическа үтэгжүүлгын хэр ехэ ашагтай, олзотойень мэдэжэ байгаад, юундэ бэшэ ажахынуудта адляар наг шэбхэ обоолжо хадагалдаггүйнь гайхалтай байгаа һэн.

«Советская Россия» колхозойхид үнгэрэгшэ жэлдэ 16,9 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ полидо зөөгөө. Мүнөө эдэнэртэ тусхай бэлдэгдэһэн шэбхэ үгы.

— Бидэндэ байһан наг шэбхэ хуу шэрэгдэнхэй. Мүнөө һү һаалиин фермэһээ хэды шэнээн тонно үтэгжүүлгэ поли дээрэ гаргагдана гээшэб? Манай ажахын мэргэжэлтэд энээнээ бүридхэлдэ абадаггүй байгаа. Тиимэһээ энэ дутагдалаа шэнэ жэлэй эхиндэ статуправлениин мэдээндэ оруулхабди, — гэжэ колхозой правлениин түрүүлэгшэ М. К. Мокров һанаа амараар хэлэнэ.

Энэ нойтон шабааһаяа тогтоогдомол технологиин ёһоор обоологдожо минеральна үтэгжүүлгэтэй холижо, һайса нэгшээгдэнгүйгөөр полидо гаргахадатнай хайшаа юм, — гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ харюусаба:

— Энээнээ 1984 оной ургасада гарганабди.

Иимэ байдалда ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй дадашоод байһандань ехэл гайхамаар байгаа һэн. Органическа үтэгжүүлгэнүүдые хэрэглэхэ агротехническэ эрилтэнүүдые иигэжэ хазагайруулһан дээрэһээ, тэрэнэй шэмэтэ хубинь ехээр алдагдана, тиигэжэ үтэгжүүлгын аша үрэ үгэлгэнь доошолуулагдана бшуу.

Наг шэбхэ хадагалха гуримай хаа хаанагүй бэелүүлэгдэдэггүй ушар хадаа олонхи фермэнүүдэй дэргэдэ органическа үтэгжүүлгэ обо... рын түхеэрэгдээгүй... болоно. Районой ол... хынууд энэ талаар... харнагүй, тэрэниие... тоодоггүй байна.

Эндэхи зарим ко... хозууд наг шэбхэ... рааха хүдэлмэриие... химиин» нэгэдэлэй... ажал гээд лэ өөһэ... дахаяа болиһониинь... тай.

Хүрьһэнэй үрэжэ... лүүлгэдэ, хүдөө аж... малнуудай баян ур... хэрэгтэ органическа... гэнүүдэй айхабтар... шанартай байһые... абаха ёһотой. Нэн... рэниие зүбөөр, аш... гөөр хэрэглэхын т... бүхэн өөһэдөө ... хэрэгые эрхилхэ ё... хэдэр оньһожору... отрядуудые байгуу... риальна талаар ... хэмжээнүүдые бэе... рүү ажахынуудай д... лые үргэнөөр ... шухала байна. Ти... жэлэй ургасын үнд... табихын тула һаяы... тэ хүрьһэнэй үрэж... лүүлхэ холын хар... зохёохо, тэрэнэй ... шэбхэ тарялан б... сабшалан дээрэ ... оруулха байһые т... шухала.

Д. ...
республикын «Се...
мия» нэгэдэлэй...

Д. ДО...
манай тус...

...ционно кон-
...р Олег Констан-
...ч Антонов ган-
...орон дотороо бэ-
...н бүхы дэлхэй
...мэдээжэ юм. Тэ-
... ухаалан зохёо-
...олёдууд хаа хаа-
... — заха холын
...дта, гүн тайга
... түбхинэһэн
...удта ошодог
...д хоорондын
... замууд дээ-
...лидэдэг.

...Г ДЭЭРЭ: авиа-
...уктор О. К. Ан-
...-Социалис Ажа-
...рой, Украинын
...эй Наукануудай
...ик, СССР-эй Гү
... ба Ленинскэ
...дай лауреат.

...АСС-ай фото.

АЛЛО, ТЕЛЕФИЛЬМ УГТАН АБЫТ!

Алас Дурна зүгтэ баригдаха шэнэ предприятиин проектдэ заһабари оруулхын тулада Ленинградта байдаг тэрэнэй авторнуудай монсойлгон хуйлаһан саарһаяа абаад, командировкодо тэрэ холо руу заатал һаа ниидэһэнэйнь хэрэггүй. Мүнөө болоходо юрын лэ телефоной кабеляар чертёжой дүрсые хамаг бүхы тайлбаринуудтайнь хамта телеизограф гэжэ онсо өөрэ аппарадаар дамжуулжа болохо бшуу. Иимэ аппарат Ленинградай хэлхеэ холбооной М. А. Бонч-Бруевичэй нэрэмжэтэ электротехническэ институдта бүтээгдэһэн байна.

Мэдээсэлые тусхай тэмдэгүүдээр тэмдэглэн дамжуулха, мүн телеэкран дээрэ абонентын дүрсые буулгабарилан харуулха хүдэлмэри миил үсөөхэн секунда соо хэгдэдэг. Проводагай нүгөө захада абтаһан «зурагханиие» хэдышье саг соо барижа байхада болохо, тэрэниие хубилгахадашье, аршажархихадашье, хубилалтануудые оруулхадашье хамаагүй.

Иимэ мэдээсэлэй тоогоор дамжуулагдадаг хадань, зурагай шанарта агаар хүрөэн ямаршье һаад ушаруулдаггүй. Энэ зураг замбуулинай хэлхеэ холбооной каналнуудаар дамжуулагдажа болохо. Туршалга хэхэ үедэ дохёонууд Москва —хэлхеэ холбооной хэмэл одон—Комсомольск-на-Амуре гэһэн маршрудаар, мүн һөөргөө энэл маршрудаараа аяншалха юм. Гэдэргээ бусахадаа, зурагынь түрүүшынхиһээ ямаршье илгаагүй һайн байба.

Ленинград.

А. ЧУМАКОВ,
ТАСС-ай корр.

ӨӨРЫГӨӨ ХАНГАДАГ КОМПЬЮТЕР

Ёһотой ямаршье электронно-тоололгын машина өөрынгөө эбдэрхэй зүйлнүүд тухай операторто өөрөө мэдээсэхэ зэргэтэй. Иимэ гол ёһые Белоруссиин гүрэнэй университедэй эрдэмтэд ажалдаа хүтэлбэри болгоһон байна. Тэдэнэр компьютерай гол блогуудай хүдэлмэри хинадаг автомат гуримаар хүдэлдэг системэ ухаалан зохёогоо юм.

Энэ шэнэ оньһон Минскын Орджоникидзын нэрэмжэтэ электронно-тоололгын машинануудай завод дээрэ нэбтэрүүлэгдэбэ. Тус системэ хадаа али нэгэн микросхемэ бүтэн гэмгүй гү гэһэн асуудалда харюусахаһаа гадна, эгээл энээхэн газарта тэрэ муугаар хүдэлнэ гэжэ заажа үгэдэг байна.

Компьютер соохи эбдэрхэйень хаһа саг соонь элирүүлхэ гээшэ ямар шухалаб гэжэ ойлгожо абахын тулада нэгэ иимэ баримта дурдабал, эли болохо байха, — гээд, энэ хүдэлмэриин научна хүтэлбэрилэгшэ Н. Коротаев хөөрэнэ. — ЕС-1022 мэтэ иимэ машинын нэгэ час соо хэдэг хүдэлмэри 85 түхэригөөр сэгнэгдэдэг гээшэ. Манай системэ бүхы блогуудай хүдэлмэриие үшөөл элирүүлдэггүй, тиибэшье тэрэ хадаа ЭБМ-эй байдалые бүхыдэнь хинан шалгажа байха шадалтай автоматика байгуулха зам дээрэ хэгдэһэн алхам мүн болоно. Тиимэ компьютернууд хажуу талаһаа туһаламжа хүлеэнгүйгөөр эбдэрхэй блогуудые өөһэдөө хүдэлгэхынь болюулха, мүн тэдэнэй орондо нөөсэдэ байһан блогуудые схемэдэ оруулха аргатай юм.

Минск.

Д. ПАТЫКО,
ТАСС-ай корр.

ДЭЛХЭЙН ОКЕАНАЙ ХЭШЭГ

...йн океан хүнэй ажа-
...ал ябуулгада улам
...эй оршом боложе
.... Эдеэ хоолой зүйл-
...болон минеральна түү-
...й бүри ехээр хэрэгтэй
...байһан мүнөөнэй сагта
...оронуудай мэргэжэл-
...эрдэмтэд тэрэнэй арга
...һуларшагүй анхарал
...ха ушартай болоно.
...лэй үедэ океанай био-
...ка бүридэл тухай шу-
...мэдээсэлнүүд абтанхай
... гэжэ СССР-эй Наука-
...академиин океаноло-
...нститудай директорэй
... географиин эрдэмэй
... Андрей Аркадьевич
... хэлэнэ. — Энэ ушар
... уһан соогуур ажами-
...болохотой зүбөөр ол-
...хо тушаа дурадхалнуу-
...йруулан зохёохо арга
...эдэ ан амитад (гол тү-
...аһад) жэл соо бүхы
...70 миллион тонно хү-
...аригдадаг байна. Эгээл
...арихадаа, 90—100 мил-
...онно хүрэтэр олзобо-
...болохо гээд мэргэжэл-
...лодог байна. Хэрбээ
...дээрэ жэлдээ 150 мил-
...нно хүрэтэр бариха бо-
...аа, олзоборилгын ан
...байн байтараа үгы бо-
...үйлдаа хүрэхэ жэшээ-

...кеан соо ажахыгаа эр-
...э, тэрэнэй ан амитадай
...лые эбдэхэгүйн, байда-
...муудхаахагүйн тулада
...тэй гээшэб!

...лай дээрэ хэгдэдэг ол-
...лгые район районуу-
... хэрэглэмжэ хэрэглэм-
... хубаарилан гурим-
... шухала. Тиихэдээ Дэл-
...кеан дотор бии байгаа
... барисаае хараадаа
...хэрэгтэй ааб даа. Жэ-
...дэ, океанай эдеэ хоо-
...йлнүүдэй дунда — мик-
...низмууд ба ургамалай
...аа эхилээд, ан арьяатад
...бөө — продукци дахи-
...үү ехээр үйлэдбэрилгэ
... тэрэниие хэрэглэлгэ хо-
... хоорондохи тэнсүүри
...ба нэгэ гэһэн хубаари-
... тааралдадаг гэжэ тог-
...хой. Тиихэлээрээ, жэ-
... амитадай аймагта оро-

дог хабшаахайнуудай арбанайнь нэгэ хубиие загаһадай эдидэг хадань, үлүү гарааша хабшаахайнуудыень ашаглан хэрэглэхэдэ болохо ха юм. Антарктидын криль загаһаар эдеэ хоолой паста хэхын тулада тэрэниие бариха ба шанаржуулан боймлуулха яһалашье юрэ- хирын, ашаг үрэтэйшье арга метод зохёогдонхой.

Океанай биологическа ашаг шэмые искусственна аргаар гуримшуулха асуудал нилээд орёо хүндэ юм. Совет эрдэмтэд океан соохи ажамидаралай жама ёһонуудые эршэмтэйгээр шэнжэлжэ байнхай, тиимэ гуримшуулга хэхэ арга замуудые харааланхай. Тиихэдэ уһан доро баридаг фермэнүүдые, таримал ургамалнуудай ажахые хүгжөөхэ гээшэ бүри ехэ удха шанартай боложо байнхай. Манай орон дотор тиимэ фермэнүүд бии, тэндэ эдеэ хоолдо ородог моллюсканууд тэжээгдэдэг, тэрэшэлэн аша туһатай водоросльнуудые саг үргэлжэ суглуулдаг плантацинуудшье бии.

— Һүүлэй үедэ хэгдэһэн шэнжэлгэнүүд тухай хөөрэжэ үгыт даа.

— Океанай биологиин талаар хэгдэһэн шухала хэдэ хэдэн нээлтэнүүдые нэн түрүүн тэмдэглээбди. «Витязь» ба «Галатея» гэжэ научна суднанууд дээрэ зургаа мянга үлүүтэй метр гүнзэгыһээ ан амитадые гаргаһан мэргэжэлтэд уһан доро, тиимэ туйлай ехэ даралтын эрхэ байдалда ан амитадай ажамидарха арга боломжые юрэдөөл һэжэглэдэг байгаа бшуу. Мүнөө болоходо, океанай эгээл гүн гүнзэгыдэ амиды амитадай бии байдагынь тодоруулагданхай. Тодорхойлон хэлэбэл, погонофоры гэжэ шэнэ түрэлэй амитадые академик Артемий Васильевич Ивановой элирүүлһэн ушар элитэ ехэ нээлтэ болоо бэлэй.

Элдэб оронуудай эрдэмтэд океанай минеральна баялигуудые шэнжэлхэ талаар горитой амжалтануудые туйланхай. Уһан доогуурхи газар дээрэһээ мүнөө нилээд ехэ хэмжээнэй нефть ба газ малтагдан абтана. Уридшалан тодорхойлһоной ёһоор, океанай оёорһоо түлишэ малтан абалга угаа түргэнөөр ехэ болохо хараатай. Табан километр шахуу гүнзэгыдэ мүн лэ зэд, никель, кобальт гэхэ мэтэтэй туйлай ехэ түмэрэй-марганецын бүшэмэг хэбтэшэнүүд олдонхой. «Ара элһэн» гэдэг эрье шадарай хүндэ минералнуудай хүйрмэгүүд хадаа промышленностьда хэрэглэгдэхэ титанай, ториин, циркониин гарадаг газар болоно. Океанай уһан соо промышленностьда хэрэглэгдэхэ хэм хэмжүүртэйгээр абтадаг элдэб янзын ашагта элементнүүд байдаг. Энэ минеральна түүхэй эдэй зарим зүйлнүүдые океанай уһан сооһоо гаргажа абаха бүри нарин нягта арга методүүд ухаалан зохёогдоно.

— Хилын саанахи океанологуудтай совет эрдэмтэдэй байгуулһан харилсаа холбоон ямаараа хүгжэнэб!

— Океанай нэлэнхы үргэн дайда туйлай ехэ, тиигээд тэндэ боложо байдаг юумэн угаа орёо оньһон юм. Тиимэһээ тэрэниие шэнжэлхын тула уласхоорондын харилсаа холбоо байгуулха хэрэгтэй.

«Дэлхэйн океан» гэжэ асуудалаар СЭВ-эй гэшүүн оронуудай баталһан тусхай хэлсээнэй хэмжээн соо океанологиин бүхы бүлэгүүдээр шухала үрэ дүнгүүд абтанхай. Эдэ шэнжэлгэнүүдтэ Болгари, ГДР, Куба, Польшо, Румыни, Советскэ Союз хабаадалсана. Хамтын экспедицинүүд, эрье шадарай туршалганууд, Хара ба Балтиин далайнуудай биологи тушаа материалнуудые согсолго 10 гаран жэлэй турша соо хэгдэнэ. Иимэ харилсаа холбооной үрэ дүнгүүд эрдэм наукада, бодото байдалда горитой аша туһа хүргөө юм. СЭВ-тэ ородог оронуудтай харилсалгын ашаг үрые тобшохоноор сэгнэхэдэ иимэ гээшэ. Ганса ороной хүсөөр хэгдэдэг шэнжэлгэдэ орходоо үрэ дүнгүүдые абалгын болзор дүрбэ—таба дахин богони.

Хоёр талын харилсаа холбоонойшье жэшээнүүдые дурдахада болоно. Тусхайлан хэлэхэдэ, Атлантиин океан соогуур «Академик Королев» гэжэ эрдэм-шэнжэлгын судна дээрэ ябажа хэгдэһэн шэнжэлгэ тээсгэн дүүрээ һэн. Циклонуудай бии бололгын шалтаганууд шэнжэлһэн совет шэнжэлэгшэдтэй хамта энэ экспедицидэ Кубын 10 эрдэмтэд хүдэлэлсэһэн байха юм.

Андрей ЧЕРНОЩЕК.
(АПН).

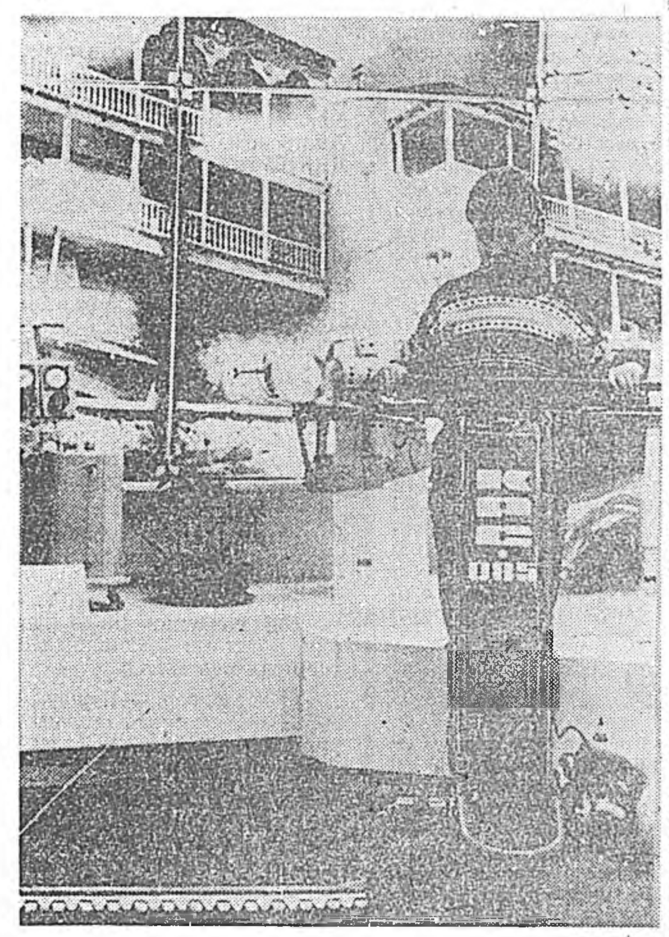
*** 1983 ОН ЯНВАРЬ ***

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ӨӨРӨӨ ЯБАДАГ КРС 0,85 ТҮХЭЛЭЙ ГАРАЙ КОСИЛКА. НОГОО ХУРЯАХА ҮЕДЭ ГОДИРУУ ТАЛМАЙТАЙ ЗУРУУД ХООРОНДЫН БУРТАГ ҮБҺЭ ҮГЫ ХЭХЫН ТУЛАДА ЭНЭ КОСИЛКА ХЭРЭГЛЭГДЭДЭГ. ГАРАЙ АГРЕГАДАЙ БҮТЭЭСЭ ГЭХЭДЭ, ЧАСАЙ 0,25 ГЕКТАРАЙ НОГОО 0,85 САНТИМЕТР ҮРГЭН МҮРТЭЙГӨӨР САБШАДАГ БАЙНА. ИИМЭ КОСИЛКА «ДРУЖБА» ДВИГАТЕЛЕЭР ХҮДЭЛГЭГДЭДЭГ ЮМ.

ГАР ХАЖУУРААР САБШАҺАНТАЙ САСУУЛБАЛ, НЭГЭ МАШИНЫН ЖЭЛЭЙ ЭКОНОМИЧЕСКА АШАГ ҮРЭНЬ 850 ТҮХЭРИГ БОЛОНО.

ИИМЭ МАШИНА УРГАМАЛНУУДЫЕ ХАМГААЛДАГ ГРУЗИИН ЭРДЭМ-ШЭНЖЭЛГЫН ИНСТИТУДТА УХААЛАН ЗОХЁОГДОҺОН, БҮТЭЭГДЭҺЭН БАЙНА.

ТАСС-ай фото.

УЛАСХООРОНДЫН ХАРИЛСААН

ЭНЕРГЕТИКЫН САХАРИГ БАЙГУУЛЖА БОЛОХО ГҮ?

Индустриальна талаараа хүгжэнги оронуудта мүнөө элшэ хүсэнэй ноосэ баялигуудые абаха, шэрэхэ ба хубаарилха хэрэгтэ хүдэлдэг хүнүүдэй хахадынь шахуу хабаадуулагдаһан байдаг. Зүгөөр энергетикын асуудалай бэрхэтэй байдалынь байн байтараа хүнгэн болоногүй. Элшэ хүсэ алмаха талаар олон оронуудта бэелүүлэгдэдэг хатуу шанга программанууд үрэ дүн үгэдэгшье һаа, нилээд ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха, мүн бага бэшэ нэмэлтэ гаргаша хэхэ эрилтэ табидаг байна.

Харин тиимэ байхадань, энергетикын ноосэ баялигууд ба хэрэгсэлнүүдые алмаха угаа ехэ ашаг үрэтэй үшөө нэгэ онол арга бии юм. Энэ онол арга мүнөө хараа байса бирагүйгөөр хэрэглэгдэнэ. Энэмнай — энергетическэ системэнүүдые нэгэдүүлгэ мүн.

Энергетикэ ямаршье гүрэнэй ажахын эгээл интернациональна һалбари болоно гээшэ ха. Тэрэнэй продукци хайшааашье тэгшэ хэрэглэгдэдэг ха юм. Электрын элшэ хүсые нэгэ орондо үйлэдбэрилөөд, тэрэ бэеэрээ ондоо орондо, тэрэниие үйлэдбэрилһэн газарһаа хэдэн мянгаад километр холо нютагта хэрэглэжэ болохо байна бшуу.

Техническэ талаһаань хараад үзэхэдэ, тиимэ хүсэтэ системэнүүдые байгуулжа болоомоор юм. Жэшээлхэдэ, СССР-эй Нэгэдэмэл энергетическэ системэ 700 гаран томо электростанцинуудые, электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг 116 мянган километр лининүүдые хабаадуулдаг, орон дотор үйлэдбэрилэгдэһэн электрын элшэ хүсэнэй 90 шахуу процентыень, дэлхэй дээрэ үйлэдбэрилэгдэдэг элшэ хүсэнэй тусхайлхада найманай нэгэ хубиинь үгэдэг (1981 ондо СССР 1325 миллиард киловатт-час үйлэдбэрилөө, 1982 ондо 1365 миллиард киловатт-час үйлэдбэрилхэ ёһотой).

Дүй дүршэлэй харуулһанай ёһоор, электромагистральнууд гүрэнэй хилыешье амжалтатайгаар хүндэлэн гарадаг. СЭВ-эй Европодохи гэшүүн оронуудай байгуулһан «Мир» гэжэ системэ — түби дэлхэй дээрэхи уласхоорондын эгээл томо энергетическэ нэгэдэл мүн. Тэрээндэ ородог электростанцинуудай ниитэ хүсэн 300 миллион үлүүтэй киловатт болодог.

Европо Ази хоёрой туйлай ехэ газар дайда дээрэ иимэ системын бии байһанай аша туһань арсашагүй. Часай поясой (бэһэлүүр) ондо ондоо байһанай эсэстэ энэ системэдэ хабаададаг оронууд нэн түрүүн тон ехээр олзотохо байна. Элдэб оронуудта электрын элшэ хүсэ тон ехээр хэрэглэдэг сагынь хоорондоо тудалдадаггүй, тиихэлээрээ, хэрэглэгдээгүй сүлөө байһан элшэ хүсые энэ үедэ хаана ехээр хэрэгтэй болоноб, тэрээ руу дамжуулан үгэдэг юм. Тэрээнһээ гадна, тус нэгэдэл гэнэ усалталгын гү, али гал уһанай аюулай болоо һаань, «страховой ноосые» хорооохо арга олгоно. Элшэ хүсөө сагзуура гэхэ ушар энэ системын бүхы элементнүүдтэ нэгэн доро болохо ёһогүй гэжэ ашаглалгын бодото байдал батадхан харуулна.

Имагтал манай орон аяынь оложо, нэгэдэмэл системээ бэрхээр ашаглаһанайнгаа ашаар 10—12 миллион киловатт элшэ хүсэ алмадаг юм. Энэ хадаа капитальна һомололгын 2 миллиард түхэриг мүнгэ жэл бүри алмадаг, тухайлхада 700 миллион түхэриг ашаглалгын гаргашануудые хороодог байна.

«Мир» гэжэ системэ имагтал социалис хани нэгэдэлэй оронуудые хоорондонь холбодог, зүгөөр электроэнергетикын талаар Европодо бүри үргэн харилсаа холбоон байгуулагдажа болохо байгаа. Зүүн ба Баруун Европын энергосистемэнүүдые хоорондонь нэгэдүүлээ һаа, өөрынгөө системые аяынь оложо, бэрхээр ашаглаһанайнгаа ашаар СССР мүнөө хэды шэнээн элшэ хүсэ алманаб — тухайлхада тэды шэнээн элшэ хүсэн алмагдаха һэн.

Хельсинкидэ баталагдаһан хэлсээнһээ уламжалан, Советскэ Союз «Зүүн зүг—Баруун зүг» гэһэн элшэ хүсэнэй лини татажа, нэн түрүүн Европодо уласхоорондын тиимэ харилсаа холбоо тогтоохые нэгэнтэ бэшэ дурадхаһан байха. Энэ ушарта элшэ хүсэнэй ноосэ баялигуудые болохотой зүбөөр ашаглаха хэрэгтэ хүсэлэл оролдолгоёо тааралдуулга али алиндаа аша туһатай байха гэжэ СССР тоолодог, тиигээд лэ ажал хэрэгэй аша туһа гээшэмнай эбэй ёһоор харилсалгын хуулита союзник юм гэжэ найдадаг байна. Тииһээ тиитэрээ, уласхоорондын лининүүдээр дамжуулагдаһан зайн гал — энэмнай баһал эд бараан ха юм.

Леонид КОРЕНЕВ,
АПН-эй экономическа шэнжэлэгшэ.

...АГАҺАШАДАЙ ТУҺАЛАГША

...вагай эрдэмтэд, тэрэшэлэн
...най ажахын мэргэжэлтэд бо-
...ршон байгаалиие сахигшад
... барилгын али бүхы асуу-
...удаар электронно эксперттэй
...б. Энэнь Литвагай ССР-эй
...нуудай академиин зоологиин
...паразитологиин институдай
...лгын түб мүн болоно.
...дэмтэд гол мүрэнэй загаһан
... хамаг бүхы мэдээсэлые суг-
...ка, шэнжэлжэ электронно
...ные һургаһан байна. Сурхай
... түрһөөэ хаяжа эхилхэб, ол-
...лгын загаһанай эрид үсөөн
...эн дээрэһээ тэрэниие губшан
...ыень хаана саг зуура хори-

хоб гэжэ тон зүб мэдээсэлые оройдоол нэгэ хэдыхэн минутын турша соо абажа болохо бшуу.

Бүхы ороной хэмжээн соо загаһанай биологиин талаар хэгдэдэг шэнжэлгэнүүдые хоорондонь тааралдуулха даабари тус институдта үгтэнхэй. Электронно эксперт аха дүү республикануудай ихтиологуудһаа, тэрэшэлэн манай оронтой нэгэ хилэтэй газар дээгүүр гол мүрэнүүдэйнь урдадаг хүршэ социалис оронуудһаа мэдээсэлнүүдые суглуулжа эхилэнхэй.

Р. ГРУМАДАЙТЕ,
ТАСС-ай корр.

Вильнюс.

ЭЛЭШЭГҮЙ МОДОН ЗҮЙЛНҮҮД

Буд нэхэлгын станогуудта хэрэглэгдэдэг модон зүйлнүүдые жэшээгүй бүхэ бэхи, элэшэгүй болгохо арга ухаалан зохёогдобо. Тиигэхын тула модые радиационно аргаар ондоо түхэл шанартай болгодог юм. Иимэ аргын Л. Я. Карповай нэрэмжэтэ физико-химическэ эрдэм-шэнжэлгын институдай Обнинско филиалай эрдэмтэд дурадхаһан байна. Тэдэнэр стабилизатор ухаалан зохёогоод, модоёо синтетическэ полимернүүдтэй нэгэдхэн хамтаруулаа юм. Модоной няалдадаг зүйлдэ стабилизатор оруулхада тэрэнь шанга халуунда, мүн шииг нойтондо муудадаггүй, түхэлөө хубилгадаггүй байба. Тэрээгээр хэһэн станогуудай онгосын, шпулиин, погонялкануудай ашаглалгын болзор һунаагдаа.

Түхэл шанараа хубилгагдаһан модоор хэһэн зүйлнүүд Орехово-Зуевай пумаажан бүдэй комбинадта, Ногиной ленто-нэхэлгын фабрикада нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай. Иимэ материалаар хэһэн онгосотой станогууд зогсолтогүйгөөр хоёр жэл үлүүтэй саг соо хүдэлдэг юм. Харин юрын онгосонуудые гурбан недели болоод һэлгэдэг.

В. КИРЮХИН,
ТАСС-ай корр.

Обнинск,
Калужска область.

ЭРДЭМ НАУКА — ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

ХЭЭРЭ УРГАДАГ ШЭНИИСЭ ТУХАЙ

...ЭРЭ УРГАДАГ шэниисын
...йлнүүдэй болон ороохо-
...ад ургамалнуудай ори
...ан Эребунийска запо-
... Армениин ССР-тэ бай-
...данхай. Энэ тусхай га-
...поведник) байгуулха зо-
... тухай дурдахадаа, био-
... эрдэмэй доктор Арме-
...үдөө ажахын институдай
...ктор Папин Гандилян
... хөөрэбэ:
...Хэнэйшье мэдэһээр, та-
... ямаршье ургамалай
... ургадаг зүйлнүүдтэй
...лэ, газар нютаг лэ тэрэ-
...хэ орониинь мүн гэһэн
...жые үшөө XIX зуун жэ-
...айгаали шэнжэлэгшэд хэ-
... байһан. XIX зуун жэлэй
... Сири ба Палестинэдэ
... ургадаг шэниисэ нэлэн-
...ргэн газарта үзэгдэһэн
...а. Тиигэжэ эдэ оронууд
...исын эхэ орон мүн гэһэн
...ламжа удаан саг соо дэл-
...ги байһан юм.
...ри ба Палестинэ хадаа
... нэрлэгдэһэн ургамалай
... бии болоһон эхэ орон
... гэһэн һанамжые энэ зуун
... хорёод—гушаад онууд-

та хубилгаха ушартай бологдоо һэн. Мэдээжэ совет ботаник, Ереванай хүдөө ажахын институдай профессор Михаил Туманянай бэдэржэ олоһон тарялан ёһотойл гайхама зүйл болоо бэлэй. Тэрэ хадаа республикын ниислэл хотоһоо нэгэ хэдыхэн километрэй газарта хээрэ ургадаг элдэб янзын түхэлэй шэниисын үргэн ехэ талмай ·обёоржорхиһон гэхэ.

1934 оной зун Арменидэ ошоһон совет элитэ ехэ эрдэмтэ Николай Вавилов хээрэ ургадаг шэниисын газарыень шэнжэлэн хараһанайнгаа һүүлээр иигэжэ бэшээ һэн: «Энэ бишыхан газар бүхэдэлхэйн һонирхол түрүүлхэ байха гэжэ хэлээ һаа, хөөргэдүүлһэн ябадал болохогүй. Ямаршье һэжэглэлтэгүйгөөр, энэ хадаа ургамалай янзануудай элдэб байлгын талаар бүхы дэлхэй дээрэхи эгээл һонирхолтой газар мүн. Эртэ урдын газар таряалантай байһан гэжэ тоологдодог олон тоото оронуудые шэнжэлһэн байхаб. Зүгөөр Ереван хото шадархи энэ газарһаа бүри баян, бүри һонирхолтой газарые олохонь бэрхэтэйл ха даа».

...Ереванай урда захаһаа саагуур шулуубтар хооһон тала нэмжын харагдана. Эндэ, наранда шаруулжа хаташаһан газар дээрэ хээрын шэниисэ ургана. Энэмнай мүнөөнэй таримал шэниисын уг гарбалынь болоно бшуу. Энээхэн таряалан хэдэн арбаад жэлэй турша соо манай ороной научна олохон эмхи зургаануудай эрдэмтэдэй харууһан болон хиналта доро байдаг. Мүнөө эндэ, 89 гектар талмай дээрэ олдошогүй шухаг тусхай газар (заповедник) байгуулагданхай.

— Шэниисэ манай ээрын урда тээ үшөө V—VI мянгадахи жэлнүүдтэ элинсэг хулинсагуудтамнай мэдээжэ байгаа,— гээд, Папин Гандилян хэлэнэ. —Сагай ошохо тума энэ шэниисэ шэлэгдэн һайжаруулагдадаг — орооһониинь бүри томо, хоолосынь бүри бүхэ хатуу болодог байгаа. Гэбэшье мүнөөнэй таримал ургамалнуудай хээрэ ургадаг энэ түрэл гарбалынь эрдэм наукада һэжэглэлтэгүй һонирхолтой юм. Белок элбэгтэй, ган гасуурта нэрбэгдэдэггүй шэнжэ шанар — энэ хадаа хүсэд бэшэшье һаа, атаархамаар шэнжэ шанарынь болоно. Эрдэм наукада мэдээжэ хээрэ ургадаг табан янзын шэниисын дүрбэниинь республикын газар дээрэ элирүүлэгдэһэн байна.

Хээрэ ургадаг шэниисые шэнжэлхын, орооһыень суглуулхын тулада манайда олон тоото экспедицинүүд ерэжэ байдаг. Шэнжэлгэ хэхын тулада хоолосуудынь эльгээгыт гэһэн гүйлтатай бэшэгүүдые США-гай, Японой болон бусад оронуудай эрдэмтэдһээ үсөөн бэшээр абадагбди. Хээрэ ургадаг шэниисэ хадаа элдэб янзын научна тухайламжа, нээлтэнүүдые хэхын тулада эхин шатын арга замынь болонхой. Имагтал Урарту гэжэ шэниисэ мүнөөнэй үргэнөөр дэлгэрэнги хатуу ба зөөлэн шэниисэнүүдые байгуулха хэрэгтэ хабаадалсаһан эгээл шухала шатань мүн болоно гэһэн тобшолол Ургамалай аймаг шэнжэлдэг Ленинградтахи бүхэсоюзна институдай, мүн Калифорнийска ба Кембриджскэ университедүүдэй эрдэмтэд, биохимигүүд болон генетигүүд хэһэн байна.

Грайр АРУТЮНЯН.
(АПН).

Ереван.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТҮМЭРЭЙ ХОЛИСОТОЙ БҮД

△СОФИЯ. Болгариин эрдэмтэд түмэрэй холисотой утаһаар нэхэһэн бүд бии болгобо. Иимэ бүд дээрэ тудажа унаһан дулаанай элшэ туягай ехэнхи хубинь һөөргөө толитуулагдан сасаргагдадаг байна. Түмэрэй холисотой бүдөөр хэһэн теплицэнүүдэй хушалта дулаасуулгада гаргашалагдадаг түлишын 25 процентыень алмаха арга олгоно. Иимэ бүдөөр оёһон хубсаһа хунар үндэр частотануудай хоролхуу нүлөөнһөө мүн лэ һайнаар хамгаалдаг байна.

НИИДЭДЭГ ПЛАТФОРМО

△НЬЮ-ЙОРК. Томо үндэр байшангуудта түймэрэй гарахада тэрэниие унтараахын тулада дээдэ захын дабхарнуудта хүрэхэнь т э н д э үлэһэн хүнүүдые абарханьт түймэр сарагшадта ехэл бэрхэтэй байдаг. Тиимэ һэн тула «Макдоннел-Дуглас» гэжэ американ фирмэ ниидэдэг платформо ухаалан бүтээбэ. Тэрэнь агаарта дэгдэһэн вертолёдой доро түмэр гэнжээр шагтагалагдадаг, тэрэниие тойроод, зуун метрэй радиус соо нишэ тиишээ ябуултажа байдаг юм.

Платформо дээрэ 210 мориной хүсэтэй авиационно двигатель тодхогдонхой. Вертолёдой туһаламжаар платформо дээшэ, доошоо болгогдодог. Харин вертолёдынь шатажа байһан байшанһаа 300 метр дээгүүр агаарта дэгдээд байдаг юм. Летчик хадаа платформын жолоошонтой радиогоор ба телефоноор хөөрэлдэхэ, телевизионно системын туһаламжаар платформын хажууда боложо байһан байдалые адаглан хараха аргатай байдаг. Шухала хэрэгтэй болоо һаань, платформо байшангай ханын хажууда ямаршье үндэртэ бүхэлэгдэн байжа болохо юм.

ГЕННЭ ИНЖЕНЕРИ

△НЬЮ-ЙОРК. Нэгэ ургамалай геные ондоо ургамалай клеткэнүүдтэ оруулжа һуулгаха онол арга США-да зохёогдобо. Иимэ онол арга хүдөө ажахын ургамалнуудые һайжаруулха, тэдэнэй тэжээлэйнь шэмэ шүүһые дээшэлүүлхэ, үбшэнүүдтэ диилдэсэгүй болгохо арга боломжо байгуулна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, эрдэмтэд фасолиин үрэһэнэй геные наран сэсэгэй клеткэдэ оруулжа һуулгаһан, тиигээд «фасоль-наран сэсэг» гэжэ ургамал бии болгоһон байха юм. Геннэ инженериин онол аргаар американ эрдэмтэд шүлхы үбшэнтэй тэмсэхын тулада ашаг үрэтэй эм дом мүн лэ бии болгобо.

ДВИГАТЕЛИИЕ АЛМАДАГ КАТАЛИЗАТОР

△ОТТАВА. Канадада катализатор ухаалан зохёогдобо. Автомобилиин түлишэдэ тэрэниие холин нэмээхэдэ, бензинэй гаргаша 12—20 процентээр доошолдог, шатасань һайжардаг, хэрэглэгдэһэн газай хорониинь бага болодог. Тиихэтэй хамта двигатель соохи бала тортог хүсэдөөр шахуу [illegible] хэгдэдэг байна. Ургамалай ба [illegible] тоһоной холисоһоо бүридэһэн, керосин соо худхагдаһан нэгэ литр катализатор зургаан тонно бензиндэ хүрэхэ жэшээтэй.

АВТОМОБИЛИИН ДОХЁО ҮГЭГШЭ

△ЛОНДОН. Англиин «Лика крейнз» гэжэ фирмэ автомобилиин дохёо үгэдэг түхеэрэлгэ бүтээжэ гаргаба. Ашаанай автомобилиин гэдэргээ сухарихадань машинын хойто бортһоо хаалта түбэг хүрэтэр хэды шэнээн зайн үлөөд байһыень энэ түхёэрэлгэ харуулдаг юм. Жолоошоной кабина соохи приборуудай самбархан дээрэ тодхоотой индикатор энэ зайе 2,5 сантиметр хүрэтэр тон зүбөөр харуулдаг, тиигээд машинын хойто бортоороо юумэ мүргэхэ болоо һаань, абяа гаргажа, дохёо үгэдэг байна.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЭБ НАЙРАМДАЛДА ДУРАТАЙ ХАРАА ШЭГЛЭЛ

Социалис хани нүхэсэлэй оронуудай гадаадын политикын талаар шэнэ эдэбхи үүсхэл бүхы дэлхэй дээрэ үргэн ехээр hайшаагдажа байна. Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй январиин 4—5-да Прагада болоhон зүблөөн дээрэ Болгари, Венгри, ГДР, Польшо, Румыни, Советскэ Союз ба Чехословаки Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй болон Хойто-Атлантическа договорой гэшүүн гүрэнүүдэй хоорондо сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй ба эб найрамдалай харилсаа тогтоохо тухай, тэрэнэй дотор бүхы бусад оронуудай хабаадаха аргатай договор баталха гэhэн дурадхал оруулба.

Сэрэгэй талаар хоёр бүлэглэлэй бэе бэедээ эсэргүүгээр ядернашье, юрэнхыдэ бүү зэбсэгүүдые түрүүлэн хэрэглэхэгүй, энээнhээ уламжалан, сэрэгэй хүсэ түрүүлэн юрэдөөшье хэрэглэхэгүй гэhэн үялгануудые абтаа хадаа энэ документын голынь боложо шадаха байгаа. Тиимэ хэлсээн баталагдаа hаа, Европодохи урда урдаhаа харахан сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй хубаарилые усад халгаха ашатай туhатай байжа, арадуудай амгалан тайбанаар ажаhуха хүсэл эрмэлзэлдэ харюусахан hэн. Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөндэ хабаадагшад социалис хани нүхэсэлэй оронуудай шэнэ эдэбхи үүсхэлдэ онсо анхаралтай хандажа, тэрээндэнь бүтэмжэтэй hайнаар харюусахыень НАТО-гай гүрэнүүдые уряалhан байна.

Социалис хани нүхэсэлэй долоон парти ба гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд уласхоорондын байдалай улам шахардуу шанга болоходо байhанай холбоотойгоор Европодохи байдалые хараад hэн. Ядерна дайнай аюулые зайсуулха, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые hуларуулха, эб найрамдалые аршалан хамгаалха ба бэхижүүлхын, Европо түбидэ аюулгүй байдалые бэхижүүлхын, харилсаа холбоо хүгжөөхын түлөө тэмсэлэй гол хараа шэглэлнүүдые тэдэнэр зүбшэн хэлсэбэ. Нэгэн дугаар баталан абтаhан Политическэ Декларации доторнь мүнөө үеын уласхоорондын байдалай хүгжэлтэдэ гүнзэгы шэнжэлгэн үгтэhэн, ядерна дайнай аюулда эсэргүү, бүү зэбсэг ехээр бүтээлгэдэ эсэргүү тэмсэлэй асуудалнуудые тобшолон болон hэшэ хэмжээнүүд дурадхагдаа. Тингэжэ бүү зэбсэг ехээр бүтээлгэ, улам аюултай шатада орожо, ядернашье, мүн юрьншье бүхы түхэлэй зэбсэгүүдые, сэрэгэй талаар бүхы ажал ябуулгануудые, дэлхэйн бүхы районуудта хүрэхэнэй.

Сэрэгэй талаар булюу хүсэтэй болохо зорилготойгоор США ба тэдэнэй союзнигуудай бэелүүлжэ байhан политика уласхоорондын байдалые тогтуургүй болгоно. Аюултай энэ эрхэ байдалда социалис хани нүхэсэлэй партинууд болон гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд ингэжэ хандуулба: эб найрамдалые аршалан хамгаалхада, бүү зэбсэг ехээр бүтээлгэ болюулхада ондоо онсо шухала зорилго мүнөө арадуудта байхагүй. Энэ зорилгын шиидхэлгэ хадаа өөhэдынгөө оронуудай политикые тодорхойлдог бүхы правительствануудай, бүхы гүрэнүүдэй ажал ябуулгадай нангин үүргэ мүн.

Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөнэй дүнгүүд хадаа социализмда хашалта хэхэ hэдэлгэ гаргажа байhан империалис хүсэнүүдтэ ёhотой гэгшын харюу болоно гэжэ үгэнэ. Түс зүблөөнэй дүнгүүд социалис хани нүхэсэлэй оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлгэдэ, тэрэнэй экономическа ба оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ аша туhатай байхань лабтай.

ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ПАРТИИЕ БАЙГУУЛАН

Эфиопиин ажалшадай партиие (КОПТЭ) эмхидхэн байгуулха талаар комиссиин II съезд үнгэрhэн неделидэ боложо, Африкын арадуудай национальна бэеэ даанхай байдалай, эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтын түлөө, империализмын эзэрхэн зонхилолгын политикада эсэргүү тэмсэлдэ мартагдашагүй үйлэ хэрэг болобо. Марксизм-ленинизмын үндэhэ hуури дээрэ ажалшадай хүтэлбэрилхы партиие байгуулга хадаа социалис общество тогтоохо замаар саашадаа хэлбэришэгүйгөөр дабшалга мүн гэжэ Эфиопидо харагдана. Энэ хуралдаанда хабаадагшад—хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенциин түлөөлэгшэд, сэрэгшэд, 48 үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд дотоодын ба уласхоорондын бодото эрхэ байдалые хараадаа абалсан, марксизм-ленинизмын ёho гуримуудта үндэhэлэн, ерээдүйн партиин программа ба устав зохёохо шиидхэбэри абаа.

1974 оной революциин урда тээ дэлхэйн эгээл гээгдэнги оронуудай нэгэн байhан Эфиопиин ниитын байгуулалтые шэнэдхэн хубилгалгын дүй дуршэл Африкын ба бусад түбинүүдэй хүгжэжэ байhан гүрэнүүдтэ халан абамаар үнэтэй юм. 1979 оной декабрьта байгуулагдаhан КОПТЭ научна социализмын hургаалда түшэглэн, олониитын дунда элсүүлхын, үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлгын туйлай ехэ хүдэлмэри ябуулна. Энэ хадаа мүнөө ажахые феодально-капиталис онол аргаар эрхилэлгэhээ социализмда оронойнь шэлжэн орохо харюусалгатай шатада айхабтар шухала удха шанартай болоно. Эфиопиин ажалшад хүдөө ажахыгаа удаа дараалуулан мүнөө үеын үндэhэ hууридa гаргажа байна. Орон доторнь промышленна ба энергетическэ объектнүүд баригдана, хүдөө ажахыдань хамжалга, гүрэнэй ажахы эмхидхэхэ хараа шугам абтанхай. Съездын материалнууд дотор социалис хани нүхэсэлэй, нэн түрүүн национальна байгуулалтынь зорилгонуудые шиидхэлгэдэ СССР-эй зүгhөө үзүүлэгдэжэ байhан туhаламжада үндэр сэгнэлтэ үгтөө.

Дайнай ба эб найрамдалай асуудалнуудаар КОПТЭ-гэй баримталдаг хараа бодолнууд тон шухала удха шанартай. Сүлөөрhэн оронуудай хүгжэлтын асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэ эб найрамдалай, шахардуу байдалые hуларуулгын ба бүү зэбсэг хуряан абалгын түлөө бүгэдэ ниитын тэмсэлhээ сэхэ дулдыдаха байна гэжэ съезд тоолоно. Энэ дэлхэйе дайнай аюулай үүдэндэ туласа асарhан США-гай политика, тэдэнэй Африкада эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хэхэ, түрүү үзэлтэй журамуудые усадхаха гэhэн hэдэлгэнүүд эрид шууд шүүмжэлэгдэhэн байха юм. Социализмын бүхы хүсэнүүдые элсүүлэн жагсаалга—бүхы хүн түрэлтэнэй аюулгүй байдалай ба хүгжэн hалбаралгын гол найдабари мүн гэжэ съездын документнүүд дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тэрээндэ хабаадагшад уласхоорондын байдалые hайжаруулгада ашатай туhатай совет эб найрамдалта эдэбхи үүсхэлнүүдые hайшаан дэмжэжэ байhан тухайгаа мэдүүлээ.

Энэ съезд хадаа Африкын эгээл томо оронуудай нэгэнэй туйлалтануудые, хүгжэлтын түрүү арга замай булюу hайн талые харуулhан демонстраци боложо, социалис Эфиопиин эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтын түлөө тэмсэлшэдэй зэргэдэ дабшаха байhыень элирхэйлэн харуулба.

ИМПЕРИАЛИС ХАМААРАЛГА ҮГЫ БОЛОГ!

hүүлэй үдэрнүүдтэ Афганистанай Демократическа Республикын ниислэл Кабулда ба провинцинуудта «Революционно Афганистанда гараа ба хүргэ!», «Апрелиин революци мандаха болтогой!», «Бидэнэр илаха бди!» гэhэн лозунгнууд доро олониитын хабаадалгатай митингнүүд, хүсэ ехэтэ марш болон демонстрацинууд үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ миллионhоо дээшэ хүн зон хабаадаhан байха юм. Афган хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенциин, шажан мүргэлэй түлөөлэгшэд республикадань эсэргүү, соносхогдоогүй дай үүдхэhэн империализмын ба хархис хүсэнүүдэй харата муухай ябуулгануудые эрид шууд буруушааба.

США-гай Кабулдахи посольствын байшангай урда аяар 150 мянган хүнэй хабаадалгатай туйлай ехэ митинг болоо. Имагтал Холбоото Штадууд ДРА-гай хүтэлбэри ба тэрэнэй арад зондо эсэргүү зорюулагдаhан кампани эмхидхэнэ, энэ харата муухай ябуулгада хабаадалсажа байhан бусад гүрэнүүдтэй хамта США Афганистанда тохеолдуулhан бэрхэшээлэй түлөө бүхы харюусалгыень бэе дээрээ даажа абаха ёhотой гэжэ митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ. «Вашингтоной хорото муухай идхалга, бэеэ даанхай Афганистанда эсэргүү харата ябуулгануудынь шэнэ общество байгуулха гэжэ өөhэдөө hайн дураараа шэлэhэн замhаань манай арадые хадууруулжа шадахагүй»,—гэжэ митинг дээрэ үгэ хэлэhэн арадай-демократическа партиин ЦК-гай секретарь М. Барьялай мэдүүлээ.

Орон доторойнь бодото байдалые, гадаадаhаа хэгдэжэ байhан эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые усадхаха хэрэгтэнь Советскэ Союзай үзүүлжэ байhан интернациональна туhаламжын шэнжэ шанарые зорюута хазагайруулха гэhэн баруун оронуудтахи hэдэлгэнүүдтэ афган арад шууд сэхэ сохилто үгэнэ. Советскэ Союз ба ДРА-гай правительство тушаа Америкын захиргаанай зарим үндэр тушаалтадай зүгhөө бүдүүлиг хардалга гүрдэлгын хэгдэжэ байhан ушар митинг дээрэ шангаар шүүмжэлэгдэбэ.

hүүлэй үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэhэн марш болон митингнүүд парти болон правительствоо тойроод афган арадай бата жагсаалтай, апрелиин революциин үг зорилгонуудта үнэн сэхэ байhыень элирхэйлэн харуулба. Афганистанай байдалые амгалан ёhoop, үнэн зүбөөр гуримшуулхын түлөө шууд сэхээр оролдожо байhан ДРА-гай правительствын политикые үргэн ниитэ арад зонойнь hайшаан дэмжэжэ байhаниинь үшөө дахин элирхэйлэн харуулагдаба. Энэ зорилгые түргөөр бэелүүлхэ хэрэгтэ ДРА-гай правительствын 1980 оной май hарада, 1981 оной августда мэдүүлhэн бүтэмжэтэй hайн, тодорхой дурадхалнууд сүм харюусана. Тэрэнэй хажуугаар [illegible] нуудые хэжэ байhан хүсэнүүдтэ эрид шанга сохилто үгэжэ, бэеэ даанхай демократическа Афганистан тушаа империализмын гэмтэ түсэбүүдые үй дэлдэхээр, амгалан тайбан ажалаараа эхэ оронойнгоо хүгжэн hалбаралга туйлахаар бэлэн байhан тухайгаа афган арад үшөө дахин мэдүүлээ.

И. МАСЛЕННИКОВ,
В. КОРОЧАНЦЕВ,
Г. КУВАЛДИН.
(ТАСС).

ҮЕ ЗАЛГАМЖАЛhАН ТҮҮХЭ

Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой ажалай болон дайшалхы алдар солын музейн хүдэлмэрилэгшэд техническэ мэргэжэл олгодог 13-дахи училищиин hурагшадта депогой хүдэлмэришэдэй яагаад алдар суу гараhан тухай hаяхан хөөрэжэ үгэбэ. Хөөрөө шагнаhан үхибүүдэй нюдэндэ үнгэрhэн сагай байдал харагдаhандал мэтэ болоно....

1905 оной октябриин 14-дэ Верхнеудинск станциин түмэр замшад, локомотивна депогой хүдэлмэришэд большевигүүдэй уряагаар политическэ буhалгаанда эдэбхитэйгээр хабаадаhан түүхэтэй. Тингэжэ түмэр зам дээрэ паровозууд зогсоогдоhон, мастерскойнууд соohoo алха дүшын абяан ойро зуурахана дуулдахаяа болишоhон байгаа. Буhалгаа эмхидхэхэ комитедэй бүридэлдэ партиин 13 гэшүүд оролсожо, бүхы хэмжээ ябуулга, ударидалгаяа гартаа абаhан. Уданшьегүй Верхнеудинск эдэнэрэй мэдэлдэ ороо юм.

Буhалгаанай эхилhэн түрүүшын үдэр депогой начальник байhан Манулевич гэгшэ гани галзуу боложо, хүдэлмэришэдые ажалhаань намнаха тухайгаа мэдүүлбэ ха. Тиихэдэнь хүдэлмэришэд тэрэниие нүүрhэ зөөдэг тачка соо hуулгаад, депогой үүдээр газаашань гаргаhан байгаа.

Энэ үедэ Шэтын, Верхнеудинскын, Иннокентьевкын (мүнөө Иркутск-Сортировочная) түмэр замай хүдэлмэришэд ороной зүүн зүгэй харгы замай бүхы хүдэлмэри зогсоожо шадаа ха юм. Шэтын түмэр замшад Верхнеудинскын буhалгаашадта 200 буу зэбсэг, homo эльгээhэн гэхэ.

1917 ондо социалис революциин илаhанай hүүлээр граждан дайн эхилhэн, сагаан чехүүд буhалгаа үүдхэhэн байгаа. Верхнеудинскын хүдэлмэришэд граждан дайнай жэлнүүдтэ сагаан гвардеецүүдые бута hамна сохихо хэрэгтэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсаа юм. 1920 оной мартын 16-да Верхнеудинск станцида 16 гэшүүдhээ бүридэhэн РКП(б)-гэй түрүүшын ячейкэ байгуулагдаhан гэжэ депогой музейhээ мэдэжэ абанабди. Тэрэнэй түрүүлэгшээр паровозой машинист Ф. Н. Жадченко hунгагдаhан байгаа.

1923 ондо Верхнеудинск станциин локомотивна депо Бүхэроссин староста Михаил Иванович Калинин орожо гараhан түүхэтэй. Депогой хүдэлмэри... линиинда түрүү токарь гэhэн олгоhон юм.

Депогой хүдэл... жалта болон ... дар солые тү... hан музей 19... густда нээг... зей нээхэ ... рёод ону... молец ябаhан, ... лон Эсэгэ ор... гын Агууехэ ... баадаhан Паве... евич Ботясов ... оролдолго гар... дэ табигдаhан ... нүүдые хужар... ратайшуулай ... үдэртэ олошор...

Б. ЦЫР...

Спорт

ХААНА, ХЭЗЭЭ ЮУН БОЛОХОБ?

Январь hарада спортын олон зүйлнүүдээр hонирхолтой, ехэ мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ, Буряадай спортсменүүд тэдээндэ хабаадаха байна.

△ Бүмбэгэтэй хоккейгээр Буряадай АССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилхэ. «Забайкалец» гэжэ спортклубай, Шэнэ-Бэрээнэй «Торпедо», «Хэжэнгын», Закаменскын суглуулагдамал команданууд мүрысөөндэ хабаадаха.

△ Шайбатай хоккейгээр республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд эхилбэ. Энэ жэлэй мүрысөөндэ ЛВРЗ-гэй спортклубай, транспортын «Локомотивай», «Пищевик», хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой, Закаменскын «Металлург» команданууд хабаадаха юм.

△ Футболоор заншалта мүрысөөн Улаан-Үдын шэлэй заводой спортзал соо болохо. Шэтын, Эрхүүгэй, Ангарскын, Онохойн, 6-дахи ДЮСШ-гай суглуулагдамал команданууд хаба шадалаа туршаха, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ байна.

△ hурагшадай үбэлэй амаралтын үедэ «Алтан шайба» гэжэ клубай шанда хүртэхын түлөө районно мүрысөөнүүд Улаан-Үдэ хотын стадионууд дээрэ үнгэргэгдэхэ. Хүүгэдэй клубуудай үбэлэй спартакиада январиин 15-да эхилхэ. Даам, шатар, конькигаар, санаар урилдалга мүрысөөнэй программада оруулагдаха байна.

△ Үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй спартакиада эхилхэ юм. Түрүүшынь зүйлөөр — столой теннисээр — мүрысөөн январиин 23-да нарин сэмбын комбинадай спортзал соо эхилхэ.

△ Биатлоноор Буряадай АССР-эй чемпионат январиин 5-haa 8 болотор Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ.

△ Республикын зунай VIII спартакиадын тоосоогоор самбо барилдаагаар Буряадай АССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болохо. РСФСР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөн январиин 18-haa 24 хүрэтэр Майкоп хотодо болохо байна. Нютагаймнай самбистнууд, спортын мастерта кандидадууд Валерий Максачук, Олег Зайцев, Александр Леликов гэгшэд энэ мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэнхэй.

△ Хадаhаа санаар урилдалгаар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн январь hарын hүүл багта болохо байна. Спортын бүлгэмүүд болон клубуудай суглуулагдамал команданууд тэрээндэ хабаадаха. БАМ-ай барилгашад эндэ ерэхээр хүлеэгдэнэ.

△ Спортын клубуудай тоосоогоор баскетболоор Улаан-Үдын түрүү hуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн үргэлжэлхэ байна.

△ Трамплинhaa hүрэлгөөр «Локомотив» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө нэмэл мүрысөөн январиин 21-дэ «Аршаан» hууриндахи трамплин дээрэ үнгэргэгдэхэ.

△ «Спортын хатанай» түлөөлэгшэд энэ hарада hорилго-бэлэдхэлээ үргэлжэлүүлхэ зуураа хэдэ хэдэн ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаха байна. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Т. Позднякова, П. Яковлев, А. Костецкий гэгшэд ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, Душанбе хотодо hорилго хэхэ, харин урилдаагаар СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө январиин 28-да Ташкентдэ хахад финалай мүрысөөндэ хабаадаха байна.

Уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, январиин 15-haa 27 болотор Болгаридa hорилго бэлэдхэл хэхэ. Уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Жигалова энэл үедэ Каунаста hорилго бэлэдхэл гараха юм.

△ Манай мэдээжэ хүнгэн атледууд спортын мастернууд Н. Суворов, О. Рымарева болон бусад РСФСР-эй үбэлэй чемпионадта хабаадаха байна.

△ Эдэ бүхы ехэ ехэ мүрысөөнүүдhээ гадна «ГТО-гой комплексын нормативуудые тушаахаяа бултадаа гарая!» гэhэн уряатай олоной хабаадалгатай мүрысөөнүүд республикымнай физкультурын коллективүүдтэ үнгэргэгдэхэ байна.

Б. МИРОМАНОВ.

МАСТЕРАЙ НОРМАТИВ ДҮҮРГЭБЭ

«Урожай» бүлгэмэй түрүү hуури эзэлхын түлөө бүхэ барилдаагаар мүрысөөн Пермь хотодо hаяхана үнгэрбэ. Буряадай «Урожай» бүлгэмэй бүхэшүүл России суглуулагдамал командын тоодо мүрысөөндэ хабаадалсаба.

Буряадай хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультедэй 4-дэхи курсын студент Виктор Никульшиков 52 килограммай шэгнүүртэ 3-дахи hуури эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Тэрэнэй тренер Святослав Калмыков Виктортэй баярыень хубаалдаба.

А. Новосельцев 68 килограммай шэгнүүртэ 4-дэхи hуурида гараа. Бусад барилдаашад Б. Дармаев, А. Чимитов, Д. Гулгенов гэгшэд Грузиин, Армениин болон бусад командануудай дүрэ ехэтэй барилдаашадые дүрбэ, таба дахин диилэhэн байна.

В. АБУШЕЕВ,
СССР-эй спортын мастер.

Хилын саанаhаа. ТАСС. АПН

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭ... ЮУН ТУХАЙ БЭШ...

Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлэлгын комитедэй Прагада болоhон зүблөөндэ дэлхэйн хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулхын, Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлхын, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө тэмсэлэй гол шухала асуудалнууд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Европын социалис оронуудай хамгаалалтын холбооной политическэ гол штабай дээдэ түлөөлэгшэдэй зүблөөнүүдэй шухала удха шанар бодото социализмын оронуудай ниитын, экономическа ба политическэ ехэ нэрэ хүндөөр, хүсэ шадалаар тодорхойлогдодог юм гэжэ Чехословакиин «Руде право» бэшэнэ. Социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөөнэй уулзалга гадаадын политическэ орёо оршон байдалда боложо байна гээд газетэ тэмдэглэнэ. Американ империализм сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые, зонхилхы политика бэелүүлхые шармайн оролдоно.

Социалис оронуудай түлөөлэгшэдэй урдахи зүблөөнүүд дээрэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, сэрэгэй хёморoo зүришэлдөөе бага болгохо талаар шэглүүлэгдэhэн тодорхой үүсхэлнүүд гаргагдадаг байгаа гэжэ Венгриин «Мадьяр немзет» газетэ тэмдэглэнэ.

Прагада боложо байhан зүблөөн олоной хабаадалгатай байхаhаа гадна, зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаае хүгжөөлгэдэ шухала удха шанартай байха юм гэжэ Лондоной «Файнэншл таймс» газетэ бэшэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, Европо түбидэ эб найрамдал хангаха асуудалнуудта тэрээндэ хабаадагшад гол анхаралаа хандуулна.

«Варшавска Договорой гэшүүн-оронуудай хүтэлбэрилэгшэд социалис оронуудай гадаадын политическэ гол хараа шэглэлнүүдые зүбшэн хэлсэнэ», — гэжэ Франциин «Либерасьон» газетэ бэшэнэ.

«Президент Рейган гүрэнэй бюджет тухай асуудалаар американ конгрессэй шэнэ бүридэлтэй хёморoo зүришэлдөөнэй замда гараба», — гэжэ Англиин «Таймс» газетэ мэдээсэнэ. Социальна ба экономическа программануудай ашаар бюджедые 30 миллиард доллароор хорооха гэhэн түсэбүүдые Вашингтоной захиргаанай толгойлогшо табиhан байгаа. «Сэрэгэй гаргашануудые президентын хороохо дурагүй байлга энэ хёморoo зүришэлдөөнэй гол шалтагаан болоно», — гэжэ Лондоной «Дейли телеграф» тэмдэглэнэ.

Японой «Асахи» газетэ совет-япон экономическа холбоо барисаан тухай статья толилбо. СССР-тэй экономическа харилсаа холбоогоо hайжаруулхые, хүгжөөхые Японой худалдаа наймаанай түлөөлэгшэд хүсэнэ гэжэ газетэ онсолон заана.

Уласхоорондын байдалай ехээр муудаhан шалтагаануудые шэнжэлхын, бүгэдэ ниитын амгалан байдал аршалан хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө үндэр е... ... ая мэдэрэн, ... аюулые зайсуу... лаар hунган аба... зам дурадхахы... на социалис гү... дэ хүтэлбэрила... сугларhан бай... грин «Непсаб... нэ.

Дэлхэй дэ... стратегическэ ... лые эбдэхэ, ... булюу хүсэтэй ... хэй дээрэхи ... ябасые өөрын... то хабаадуулха ... риалис эзэрхэг ... лэгөөрхидэй, ... США-гай hэдэл... болон союзна ... нүүд эб найр... хоорондын аю... ба шахардуу ... руулгын бүтэ... шууд хараа ш... дэбжүүлнэ.

Мүнөөнэй ... социалис гүрэн... лын харилс... дэлхэйн оршо... зорилгонуудай ... тэмсэлэй үүрг... жэ Прагадахи ... руулаа гээд ... «Руде право» ...

Баруунай ... дай правительс... лис гүрэнүүдэй ... та шэнэ үүсхэл... холтойгоор хүл... рэлдөө хэхээр ... тухайгаа мэдүү... ниин «Юманит... Энээнинень ... тайб гэхэдэ, ... нуудай хүтэ... найруулhан ... уласхоорондын ... асуудалнуудта ... мэhээ тэдэнин... байхын арга... тоолоно.

НИКАРАГУАГАЙ МИД-эй БУРУУШААЛГЫН...

МАНАГУА. Холбоото Штадуудта түшэглэдэг Сомосын бандануудай hүйдхэлтэ ябуулгануудые эрид үргэлжэлүүлжэ байhантай дашарамдуулан, Никарагуагай Гадаадын хэрэгүүдэй министерство Рейганай захиргаанда эрид буруушаалгатайгаар хандаба. hүүлэй үдэрнүүдтэ Гондурасhаа шэбээлдэг контрреволюционно бүлэглэлнүүд Никарагуагай арад зондо эсэргүү хариша гэмтэ ябуулгануудаа үргэлжэлүүлнэ. Тэрээнэй холбоотойгоор хоёр ороной хилэ дээрэхи байдал улам түгшүүритэй болоно гээд США-гай гүрэнэй департаментда элирхэйлэгдэбэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр Баруун Европодо түрүүшынхиеэ ажалгүйдэлгэ 10 процентhээ дээшэлбэ. Бельгидэ эгээл олон хүн ажалгүйдэнэ. Ороной ажаллаха бүхы хүн зоной 14,8 процент хүдэлнэгүй. Тэдэнэй олонхинь 17-hoo 24 хүрэтэр наhатай залуушуул.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ залуу хүбүүд ажал эрижэ, элдэб оронуудhaa Брюссельдэхи штаб-квартирада ерээ.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Ажаhуудалай байдал—ажалда туhалагша»—түрүү бэшэг. «hайнаар эзэн ёhoop» — С. Гордеевэй статья. «Баргажанайхидай вахта» — В. Меньшиковэй корреспонденци. «Таhалгаряагүй ажал анхаргаданагүй»—Л. Новиковой статья. «Эхэнэрнүүд хамаг хэрэг шиидхэнэ» — А. Дымовэй корреспонденци. Түрэл орон доторнай.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Хиналта тухай анхархагүйдэ» — А. Колоколовагай статья. «Цех соо гуримтай байхада...» — В. Лесиковэй корреспонденци. «Кадрнууд тухай анхарал эгээл шухала» — Ж. Банкеевэй статья. Редакцида ерэhэн бэшэгүүдhээ.

Гурбадахи хуудаhанда. «Кутулик, Вампиловай нэрэмжэтэ үйлсэ»—В. Ивашковскиин статья. «Илалта халуун нэгэдэлээр шэрээгдэдэг» — В. Капраловай корреспонденци. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Патриот» — суглуулхабари. Аэрофлодой хүгжэлтэйгээр. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Мышеловка»—үхибүүдтэ зорюулагдаhан телевизионно хүгжэмтэ онтохон. 10.35 — «Зутурп»» — телевизионно уран hайханай фильм. 12.10 — «Акробатка Тамара Лязгина» — телевизионно фильм. 12.35 —Шэнэ hонин. (12.40 час хүрэтэр). 16.15 — Шэнэ hонин. 16.30—Баримтата фильмүүд. 16.55 — Алексеевэй нэрэмжэтэ фабрикын соёлой байшангай духовой оркестр наадаха.

Улаан-Үдэ. 17.15 — «В заволжском лесу» — киноочерк. 17.25 — «Манай нэрэ хүндын ба hэшхэлэй хэрэг». 17.55 — «Байгал» (буряадаар).

Москва. 18.30 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 19.00 — «Арадай аялга дуунууд». 19.15 — «Алкоголизм тухай хөөрэлдөөнүүд». 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 —«Арадай хиналтын экран».

Москва. 20.35 — Түбэй телевидени болон бүхэсоюзна радиогой электро-хүгжэмэй инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 21.10 — «Правда великого народа» — телевизионно баримтата фильм. «Депутаты народа». 22.00 —«Время». 22.35 — «Фестивальнууд, конкурснууд, концертнүүд...». 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—Француз хэлэн. Хоёрдохи жэлээ hуража байгшадта. 13.35 — «Байгаали шэнжэлгэ». 2-дохи класс. «Үбэлэй сагта ой соо». 13.55 — «Воронок» — эрдэм-дэлгэрүүлгын фильм. 14.05 — «Шатарай hургуули». «Сагаан тэргэ». 14.35 —Хүгжэм. 7-дохи класс. «М. И. Глинка — «Вальс-фантази». 15.05—Ород хэлэн. 15.35 — «Белый этюд» —эрдэм - дэлгэрүүлгын фильм. 15.45 — Дж. Свифт. «Ажабайдалай ба зохёохы ажал ябуулгын хуудаhанууд». 16.45 —Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 16.55 —«Дуун — минии хуби заяан» —фильм-концерт.

Москва. 17.15 — «Знание—сила» — эрдэм-дэлгэрүүлгын журнал. 18.00 — Н. А. Римский-Корсаковой «Золотой петушок» гэжэ опера.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Дахинаа уулзахын тула...» гэhэн шэнэ жэлэй программа. (1982 оной декабриин 30-най дамжуулга дабтагдаха). 19.50 — Соносхолнууд.

Москва. 20.00 — «Зураг бүхэндэнь —наран». 20.15 — «Финлянди соогуур» —телевизионно очерк.

Улаан-Үдэ. 20.35—«Ермаковы лебеди» — баримтата фильм.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Про двух собак» — мультфильм (ЧССР). 21.15 — Уласхоорондын hонин. 22.00 — «Время». 22.35 —«Испытательный срок» — уран hайханай фильм.

Редактор Р...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52 секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, переводов—2-51-93, писем и сельхоров — 2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография ... ственного комитета Бурятск... делам издательств, полиграф... ной торговли.
Н-04306. Заказ № 8.